

Uspešno poslovno leto

OB KONCU LETA SE OBIČAJNO OZREMO NA MINULO OBDOBJE ZATO, DA OVREDNOTIMO SVOJE DELO IN UGOTOVIMO, ZA KOLIKO SMO BILI BOLJŠI, BOGATEJŠI IN USPEŠNEJŠI V PRIMERJAVI S PRETEKLIM LETOM. V TAKEM TRENUTKU ŽE GLEDAMO TUDI NAPREJ, SI ZASTAVLJAMO DELOVNE NALOGE IN POSTAVLJAMO VPRAŠANJA, KAKŠNI BODO POGOJI GOSPODARJENJA TER UTRIP ŽIVLJENJA KOLEKTIVA SPLOH. O MINULEM IN PRIHODNJEM OBDOBJU SE JE Z GENERALNIM DIREKTORJEM TOVARIŠEM DIPL. INŽ. MARKOM KRŽIŠNIKOM IN DIREKTORJEM FINANČNO-RACUNSKEGA SEKTORJA TOVARIŠEM INŽ. MILANOM ŠPOLARJEM POGOVARJAL GLAVNI UREDNIK GLASILA »LITOSTROJ« TOVARIŠ VLADIMIR KOVAČ.

Izreden poslovni uspeh predstavlja polna zasedenost z naročili, od katerih je več kot polovica sklenjenih za izvoz. Čemu bi lahko pripisali tak uspeh, saj pomeni dovolj dela tudi dohodek in možnost vsestranskega razvoja podjetja?

Dipl. inž. Kržišnik: Kljub temu, da smo v letu 1972 že čutili stabilizacijske ukrepe, lahko govorimo o razmeroma normalnem poslovanju. Še najbolj smo bili pod vplivom obeh devalvacij, vendar gre za vtis, da nam je kljub vsem pozitivnim in negativnim platem ukrepov to pomagalo pri pridobivanju zunanjih naročil. Ob tem, ko vrsta poslovnih partnerjev toži o pomanjkanju dela, smo si mi uspeli pridobiti za 500 milijonov naročil, od katerih nekatera padejo celo v leto 1975. To pomeni za 50 % več kot v lanskem sicer rekordnem letu, ko smo imeli za 350 milijonov naročil. Podjetje je poslovalo s polno zmogljivostjo, vse enote so bile prezasedene. Veliko dela je bilo opravljenega v nadurah saj nam konstantno primanjkuje večje število kvalificiranih delavcev. Uspeh za veliko naročil gre predvsem pripisovati našemu asortimentu programa. Vsaj za polovico naših proizvodov na domačem tržišču ni velike konkurence. Brez dvoma pa razmeroma velik asortiment povzroča znotraj podjetja organizacijske komplikacije. Računamo, da bo

plan pa tudi svoj zaključni račun. Osnovna intencija ekonomskega poslovanja po TOZD je maksimalna decentralizacija, vendar ne v smislu drobljenja. Gre za decentralizacijo upravljanja in vodenja, ki se ponovno združuje v funkciji financiranja in združevanja sredstev za napajanje podjetja kot celote. Poleg ekonomskih osnov dopolnjujejo vsebino sporazuma TOZD dogovori samoupravljalcev o številnih medsebojnih razmerjih. Med temi so prav gotovo v ospredju dogovori s področja delitve osebnih dohodkov in sklada solidarnosti. Prav zdaj potekajo intenzivne priprave planskih osnov po TOZD za prihodnje leto in široka javna obravnava bo nedvomno razbistrila večino zastavljenih vprašanj, ki bodo dala samoupravnemu sporazumu TOZD ekonomsko vsebino.

Kljub temu, da še ni točnih podatkov o rezultatih letošnjega leta že lahko sodimo o pozitivni bilanci. Bolj kot rezultat letošnjega leta pa nas zaposluje tako imenovani drugi »paket stabilizacijskih ukrepov«. Prav je, če skušamo ugotoviti, kaj napovedani ukrepi pomenijo za naše podjetje.

Inž. Milan Špolar: Ob letošnjih blizu 358 milijonih celotnega dohodka, izplačanih 100 milijonov osebnih dohodkov in doseženih 12 milijonov dobička lahko govorimo o enem od uspešnejših poslovnih let. Kljub temu pa ne kaže ostati pri tem, zlasti zaradi tega, ker pričakujemo vrsto ukrepov z namenom odpravljanja nelikvidnosti. Gre za zaostreitev finančnih predpisov, ki se kažejo v naslednjem: Če ima delovna organizacija blokiran žiro račun nepretrgoma 90 dni ali če ima nepokrito izgubo po zaključnem računu, se začne postopek sanacije take delovne organizacije. Pri sanaciji take delovne organizacije sodelujejo predvsem njeni poslovni partnerji.

Bržkone bo tudi del litostrojskih kupcev padel v postopek sanacijskih programov, pri katerih bomo morali sodelovati. V primerih, ko ima delovna organizacija na izplačilni dan blokiran žiro račun, bo lahko izplačevala samo znižane osebne dohodke, in sicer na ravni 90 odstotkov povprečnih osebnih dohodkov iz preteklega leta.

Trenutno naše podjetje ni v nevarnosti, da bi moralo izplačevati nižje osebne dohodke. Položaj pa se lahko poslabša, če bo veliko število podjetij, ki bodo v sanacijskih postopkih. Če bodo take sanacije podprte tudi s strani širše skupnosti, lahko pričakujemo ugodnejše razmere, drugače pa bo v primeru, če bomo morali bolj izdatno sodelovati pri sanacijah.

Ukrep, ki nam bo nekoliko zmanjšal finančni rezultat predvideva knjigovodski odpis terjatev, starih nad 90 dni za 12,5 %. To pomeni, da bo od vsake fakture, ki je bila izdana pred 1. oktobrom 1972 in ni bila poravnana do konca leta, odpisana ena osmina na račun celotnega dohodka delovne organizacije. Lahko rečemo, da bo ob tem ukrepu v bodoče potrebno posvetiti znatno več pozornosti kvaliteti kupcev in njihovim finančnim možnostim, drugače bo posledice občutil ves delovni kolektiv.

Daljnosežne posledice pa ima tudi prepoved investiranja, če zaloge niso pokrite s trajnimi obratnimi sredstvi. Delovne organizacije morajo imeti povprečno vrednost vseh zalog (surovin, promateriala, nedokončane proizvode in gotovih izdelkov) pokrito s trajnimi obratnimi sredstvi, drugače ne smejo vlagati svojih sredstev v investicijske naložbe za osnovna sredstva. Ker mnogo podjetij ne bo moglo investirati, ima to lahko neugo-

den vpliv na obseg domačih investicijskih naročil.

Določeno prizadetost bomo čutili zaradi vlaganja v obratni kapital. Izdelali smo program za ustvarjanje trajnih obratnih sredstev za pokrivanje zalog. Po tem programu bomo izločili do leta 1975 iz akumulacije in skladov približno 10 milijonov din letno.

Lahko rečemo, da so ti ukrepi proti nelikvidnosti kljub prizadetosti, ki jo bomo čutili, pozitiven korak k stabilizaciji gospodarstva. Želimo le, da bi veljali za vse enako in dosledno.

Litostroj je postal nosilec združevanja delovnih organizacij s področja proizvodnje strojev in

naprav. Kaj od tega lahko pričakujemo že v letu 1973?

Dipl. inž. Marko Kržišnik:

Na iniciativo centralnega komiteja ZKS je bila Litostroju zastavljena naloga združevanja slovenskih podjetij s področja proizvodnje strojev in naprav. Prvotna zasnova o t. i. interesni skupnosti je prerasla v pravo integracijo. Dogovori z blizu petnajstimi delovnimi organizacijami s sorodnim proizvodnim programom dobro napredujejo. Do konca prvega četrtletja pričakujemo že prve referendume o združitvi in bi t. i. združeno podjetje lahko imelo blizu 6.500 zaposlenih.

Titovo pismo odmeva

Dnevni red in vsebina razprav na razširjenih sejah tovarniškega komiteja ZK Litostroja 6. in 14. decembra kažeta, da je tudi v našem kolektivu pismo tovariša Tita in Izvršnega biroja padlo na plodna tla. Posebej pomembno je predvsem to, da je komite na decembrskih sejah podrobno obravnaval in ocenjeval delo, stališča in sklepe, ki si jih je zastavil po pismu.

Posebno kvaliteto v načinu dela predstavlja prizadevnost posameznih komisij. To je vneslo v delo komiteja vsebinsko poživitev.

Komisija za preverjanje realizacije sklepov samoupravnih organov, delavskega sveta podjetja in upravnega odbora je ugotovila, da se le-ti izvajajo sorazmerno uspešno, če gledamo s stališča ocenjevanja problematike, ki so jo na sejah samoupravnih organov obravnavali. Med tako problematiko sodi predvsem obravnava področja kadrovske politike in nagrajevanja, poslovne politike, izvrševanja planskih obvez, oblikovanja in razvijanja temeljnih organizacij združenega dela itd. Ne glede na uspešno izvajanje sklepov bi kazalo v prihodnje posvetiti več pozornosti oblikovanju sklepov

z navedbo konkretnjših opredelitev odgovornosti in zadolžitve posameznih nosilcev realizacije sklepov.

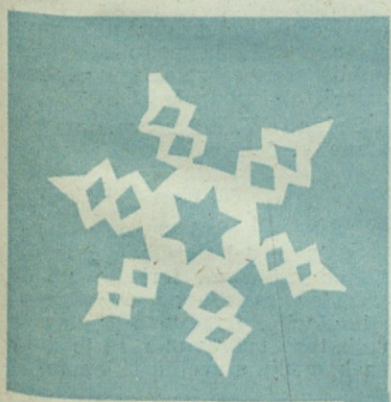
Komite je na podlagi poročila ugotovil, da sklepe organov samoupravljanja dobro izvršujejo. Potrebno bi bilo zagotoviti tudi možnost, po kateri bodo sklepe splošnega značaja, kot so pozivi k izboljšanju delovne discipline, k intenzivnejšemu poslovanju itd., v praksi z večjim uspehom izvajali. Ne moremo sicer mimo tega, da so tudi taki sklepi imeli ugoden odmev v kolektivu.

Tovarniški komite je natančno obravnaval poročilo komisije za spremljanje in razčiščevanje ne-

pravilnosti v kolektivu na podlagi prijav članov kolektiva. V razpravi je ugotovil, da so nekatere prijave utemeljene, nekatere so posledica nepoznavanja razmer, nekatere, zlasti anonimne, so tudi zlonamerne. Komite je zelo pozitivno ocenil postopek komisije, ki je vsako pripombo obravnavala na podlagi dokazov in s pomočjo zbiranja širokega kroga informacij. Zaradi obsežnega gradiva komisija ni končala dela, temveč je obravnavala le nekatere primere. Na podlagi mnenja, da bi nekatere prijave in vprašanja javno obravnavali, je tovarniški komite sklenil, da vsa stališča do obravnavanih problemov objavi v tovarniški publikaciji »Med dvema številkami«. Le-to naj dobi kolektiv takoj, ko bo komisija obdelala poslana vprašanja in prijave, komite pa o njih sprejel ustrezne sklepe in stališča.

Komite je obravnaval pobude in pripombe, ki jih je poslal aktiv mladih komunistov podjetja na sestanku v novembru 1972. Pri tem so ugotovili, da je bil dosežen osnovni cilj pobud mladih, in sicer razgibati politično aktivnost Zveze komunistov na podlagi pisma predsednika Tita in Izvršnega biroja ZKJ. To se kaže zlasti v tem, da so bile pobude aktivna mladih kritično obravnavane na vseh osnovnih organizacijah in oddelkih ZK v podjetju ter na ravni vodstev družbeno-političnih organizacij podjetja. Vsestransko je bila v vrstah članov ZK in v tovarniškem komiteju pozdravljena iniciativa in aktiven odnos mladih do problemov. Obenem pa so bile zavržene pavšalne kritike, kot tudi pomanjkljivosti v pristopih do obravnavanja kritičnih pripomb.

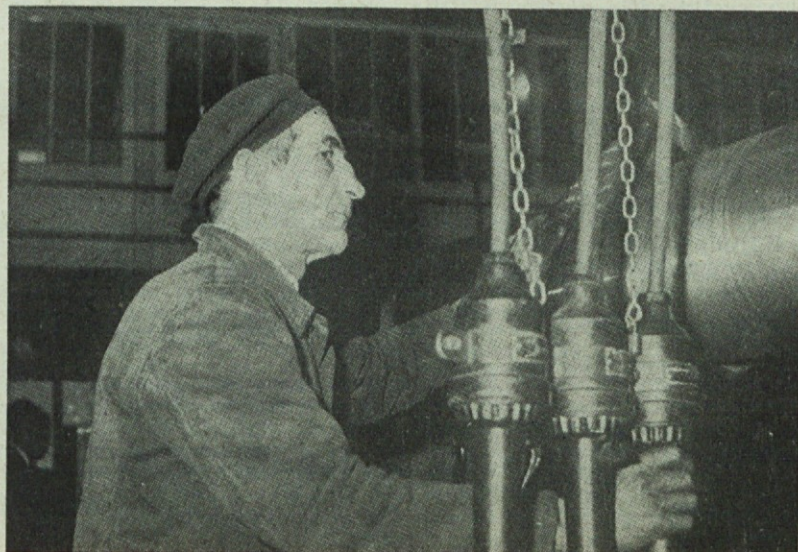
Take aktivnosti, kot jo je pokazal tovarniški komite in organizacije ZK v mesecih po pismu, si še želimo.

v bodoče ob povezovanju Litostroja v širšo integracijsko skupnost možno zoževati asortiment.

Med najpomembnejše dejavnosti kolektiva v preteklem letu sodi nedvomno oblikovanje temeljnih organizacij združenega dela na podlagi ustavnih amandmajev. Lahko se pohvalimo, da smo prvi v Sloveniji sprejeli samoupravni sporazum TOZD. Vemo, da ni ostalo samo pri načelih, zapisanih v sporazumu. Pripravili smo vse za prehod na ekonomsko poslovanje po TOZD. Kaj to pomeni?

Dipl. inž. Marko Kržišnik: Vsaka TOZD ima predviden svoj

*Srečno
uspehov
polno
novo
leto
1973
všem
sodelavcem
in
poslovnim
prijateljem*

Dopolnitve samoupravnega sporazuma o delitvi

Oktobra 1971 je tudi naša delovna organizacija podpisala samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov kovinske in elektroindustrije Slovenije. Tedaj smo predlog sporazuma v celoti objavili v našem glasilu. Brez bistvenih sprememb je bil samoupravni sporazum v decembru 1971 vpisan v register samoupravnih sporazumov pri Republiškem sekretariatu za delo. Spremembe in dopolnitve družbenega dogovora za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah z določili zakona, ki so bile objavljene v Uradnem listu novembra letos, pa narekujejo tudi spremembe določil našega sporazuma. Skupna komisija podpisnic našega sporazuma je izdelala predlog sprememb in dopolnitev ter jih posredovala samoupravnim organom vseh udeleženk v sprejem. Z namenom informiranja članov kolektiva objavljamo predlog sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma v celoti.

Na podlagi sprememb in dopolnitev splošnega družbenega dogovora za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah z določili zakona (Uradni list SRS, št. 47/72), sprejemajo podpisnice naslednje

SPREMEMBE IN DOPOLNITVE

samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov kovinske in elektroindustrije Slovenije.

4. člen
se spremeni in glasi:

Sredstva za zagotavljanje osebnih potreb delavcev se oblikujejo na podlagi:

a) kalkulativnih osebnih dohodkov (v nadaljnjem besedilu KOD), ki zajemajo:

- neto kalkulativne osebne dohodke po obračunskih skupinah,
- neto dodatek za posebne pogoje dela,
- neto pribitek za vodilne delavce in individualne izvršilne organe upravljanja,
- neto dodatek za delo v nočnem delovnem času,
- neto dodatek za delo v podaljšanem delovnem času, delo ob nedeljah, državnih praznikih in dela prostih dnevih,
- neto izplačila po pogodbah o delu,
- prispevke na skupne povečane neto kalkulativne osebne dohodke;

b) sredstva za osebne dohodke iz stimulacije — FS, ki je sestavljen iz:

- faktorja stimulacije (v nadaljnjem besedilu FS₁), ki izraža rentabilnost vloženih sredstev in stopnjo akumulativnosti poslovanja organizacij združenega dela,
- faktorja stimulacije (v nadaljnjem besedilu FS₂), ki izraža delež akumulacije v dohodku organizacij združenega dela;

5. člen

V prvem odstavku pod I. se znesek 900 din nadomesti z zneskom 1.000 din.

Pod II. se znesek 1.000 din nadomesti z zneskom 1.100 din. Zadnji odstavek tega člena se črta.

11. člen

Na koncu člena se doda sledeči nov odstavek:

Sredstva za stimulacijo po tem členu se izračunavajo po priloženi metodologiji: IZRAČUN FS IN SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE IZ STIMULACIJE.

13. člen
Znesek 800 din se nadomesti z zneskom 900 din.

14. člen

Zadnji odstavek tega člena se črta in nadomesti z naslednjim: Najvišji letni neto osebni dohodek kateregakoli zaposlenega, preračunano na mesec pri normalnem delovnem uspehu, ko je FS enak 1, ne sme presegati neto 6.000 din, če pa je FS večji od 1, pa ta ne sme presegati 7.500 din.

16. člen

V drugi alineji se znesek 50 din nadomesti z zneskom 60 din. K tej alineji se na koncu doda besedilo:

, ki pa se ne sme izplačati v gotovini.

17. člen

V prvi alineji se za vejico doda:

— če računa za prenočevanje ni mogoče predložiti, pa stroške prenočevanja do višine polovice dnevnice.

18. člen

se v celoti črta.

Sindikata je sklenil

RAZŠIRJENA SEJA IZVRŠNEGA ODBORA SINDIKATA
DNE 23. NOVEMBRA 1972

Izvršni odbor je na seji sprejel naslednja pomembnejša stališča in sklepe:

IO je ugotovil, da je bil referendum o združitvi kmečkega in delavskega zavarovanja organizacijsko dobro izveden. Kljub temu pa je bila odsotnost volivcev le nekoliko prevelika in je bil rezultat skromnejši, kot smo pričakovali. Zato IO sindikata opozarja, da moramo biti pri naslednjih volitvah bolj pripravljeni in posvetiti pozornost predvsem naslednjemu:

- zmanjšati službena potovanja na dan volitev,
- najti primerno obliko, da volijo vsi, ki morejo priti na volišče,
- posvetiti večjo pozornost tistim članom, ki niso volili in s tem izkazali svojo osnovno državljansko dolžnost,
- prilagoditi čas volitev delu v tretji izmeni.

IO je obravnaval pripravljeno gradivo za izvedbo občnih zborov osnovnih organizacij sindikata in sindikalne organizacije podjetja ter ga v celoti potrdil.

Osnovne organizacije so imele občne zборе v decembru, občni zbor podjetja pa bo v januarju 1973.

Poseben poudarek je bil v razpravi posvečen tehnični pripravi zborov in sestavi novih sindikalnih odborov, kar je posebna skrb političnih aktivov v TOZD.

Ob pregledu sklepov zadnjega občnega zbora je bilo ugotovljeno, da so le-ti izvršeni in da je IO v zvezi s tem sprejel konkretne sklepe in naloge za njihovo izvršitev. IO se še naprej zavzema za vse tiste naloge, ki so trajnejšega pomena in opozarja na doslednejše izvrševanje sklepov.

Število sej in vsebina obravnavane problematike ter stalna kontrola izvrševanja sklepov so zagotovili plodno delo IO. Izvršni odbor je sklenil, da bo razpravljal na eni prihodnjih sej o predvidenih zakonskih ukrepih za tiste delovne organizacije, ki so ne-likvidne. V ta namen bo organiziran razširjeni posvet.

IO je vzel na znanje, da so se ponovno včlanili v sindikat naslednji tovariši iz TPD: Franc Petrovič, Franc Podgoršek, Ivan Peterca, Franc Žmahar in Janez Mihelčič.

21. člen

Črta se zadnji stavek.

26. člen

Črta se šesta alineja.

Na koncu člena se doda nova alineja, ki glasi:

— izvaja sankcije dogovorjene po tem sporazumu,

29. člen

Črta se drugi odstavek.

Za 29. členom se vstavi novo poglavje, ki glasi:

IV. DEL

SANKCIJE

29.a člen

Podpisnice sporazuma se obvezujejo, da bodo spoštovale in upoštevale vsa določila sporazuma.

Vsako ravnanje podpisnic, ki je v nasprotju z določili samoupravnega sporazuma, pomeni njegovo kršitev.

29.b člen

Za kršitev samoupravnega sporazuma se šteje zlasti:

— Razporeditev sredstev za osebno in skupno porabo po zaključnem računu preko ravni, določene v sporazumu (12. člen).

— Nepravilnosti v zvezi z izračunom obsega sredstev KOD, všteti vse vrste dodatkov, ki povečujejo obseg teh sredstev (členi 5—9).

— Nepravilnosti pri ugotavljanju obsega sredstev za osebne dohodke, ki so odvisni od stimulacije (10. čl.).

— Izplačila najnižjega osebnega dohodka izpod v členu 13 dogovorjenega zneska, čeprav podpisnica posluje uspešno v smislu 23. člena.

— Izplačila najvišjega osebnega dohodka preko meril in limita iz 14. člena sporazuma ter nepravilnosti v zvezi z njegovim izračunom.

— Izplačila sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb delavcev v nasprotju z določili člena 16 sporazuma in nepravilnosti v zvezi z izkazovanjem obsega teh sredstev.

— Izplačila osebnih prejemkov, ki pomenijo povračilo dejanskih stroškov v višjih zneskih, kot so določeni v členu 17 sporazuma.

— Odklonitev predložitve podatkov komisiji za izvajanje samoupravnega sporazuma (1. alineja člena 26).

— Druge kršitve določb tega sporazuma, s katerimi podpisnica

očitno odstopa od dogovorjenih načel delitve dohodka in osebnih dohodkov.

29.c člen

Sankcije za kršitev samoupravnega sporazuma so:

- opomin,
- javni opomin z objavo v dnevnem tisku,
- izključitev iz samoupravnega sporazuma za dobo enega leta, ki se objavi v dnevnem tisku.

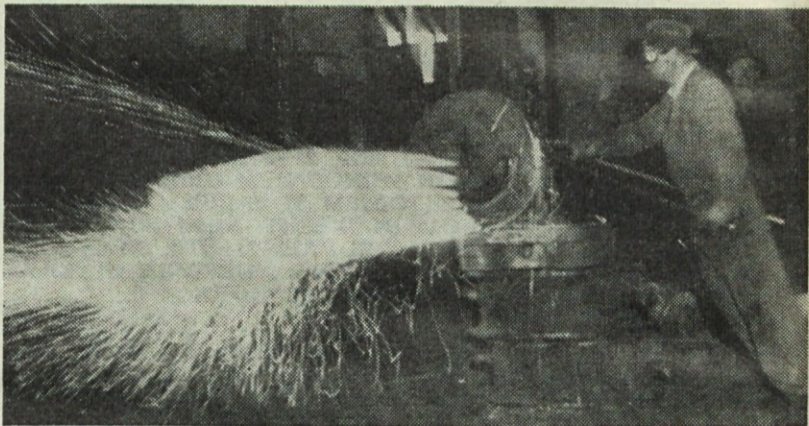
Stroške v zvezi z objavo v tisku in druge stroške, nastale v postopku, nosi podpisnica, zo-

29.e člen

Ko je komisija za izvajanje sporazuma obveščena o kršitvi, določi predsednik poročevalca iz vrst komisije ali stalnih delovnih skupin za posamezna področja, ki po proučitvi primera pripravi poročilo za sejo komisije s predlogom sankcije. Poročevalec ima pravico zahtevati dodatne podatke od podpisnice, ki je v postopku.

29.f člen

Podpisnica ima pravico do zagovora. Zato jo je potrebno najmanj 8 dni pred sejo obvestiti, da bo na seji komisije obravna-

per katero je bila izrečena sankcija.

29.č člen

Sankcijo za kršitev sporazuma izreče komisija za izvajanje samoupravnega sporazuma na skupni seji. Član komisije iz delovne skupnosti podpisnice, ki je v postopku, nima pravice glasovanja.

Glasovanje je tajno, v kolikor komisija soglasno ne sklene, da bo glasovala javno.

Izreče se tista sankcija iz 29.c člena sporazuma, za katero je glasovala večina navzočih članov.

Pri odločanju, katero sankcijo bo izbrala, komisija zlasti upošteva:

- obseg in težo kršitve,
- stopnjo odgovornosti,
- okoliščine, v katerih je bila kršitev izvršena,
- stopnjo nevarnosti, ki jo ima ta kršitev na dogovorjeno izvajanje delitve dohodka in osebnih dohodkov,
- pogostnost kršitev s strani podpisnice.

29.d člen

Komisija ugotavlja kršitev na podlagi ugotovitev SDK in pravnomočnih odločb sodišč, oz. na podlagi podatkov, ki jih posredujejo same podpisnice.

Podpisnica ne more ugovarjati pravilnosti ugotovitev SDK, če se v zakonitem postopku pred tem organom ni poslužila pravnih sredstev, določenih v zakonu.

Če podpisnica vlaga zoper ugotovitev SDK, da je kršila ta sporazum, pravno sredstvo, lahko obvesti o tem komisijo in zahteva njeno mnenje oz. stališče v zvezi s tolačenjem določb sporazuma ter to mnenje oz. stališče v postopku uporabi.

32. člen

se spremeni in glasi:

Sestavni del tega sporazuma je metodologija za izračun FS in sredstev za osebne dohodke iz stimulacije, izračunanih po merilih tega sporazuma, ki jo določa komisija s svojim sklepom.

Litostrojska družina

Med oddajami ljubljanske radiotelevizije sodi oddaja z naslovom »Monitor« prav gotovo v sam vrh in to tako po kvaliteti, kot po priljubljenosti med gledalci.

V ponedeljek, 11. decembra, so na ljubljanski radioteleviziji v okviru oddaje Monitor predvajali reportažo z naslovom »Delavčeva družina«. V tej izredno uspešni oddaji so avtorji želeli gledalcem približati vsakodnevni utrip življenja petčlanske delavske družine Avgusta Beguša, žarilca v livarni sive litine. Delavec je bil že stari oče, delavec je oče, delavec je tudi sin, prav tako sta zaposleni tudi mati in starejša hčerka.

Če vemo, da je televizor postal v mnogih naših domovih že neobhoden del stanovanjske opreme, lahko trdimo, da se je večji del naše slovenske javnosti prek enourne umetniške oddaje seznanil z eno od litostrojskih družin, od katere sta v našem podjetju zaposlena oče in sin.

Kako smo gospodarili

Gospodarska gibanja v decembru so v precejšnji meri pod vplivom dokončevanja letnega programa, ko s povečano intenzivnostjo želimo doseči čim boljše rezultate povečanja industrijske proizvodnje. Prikazali bomo enajstmesečne rezultate naše proizvodnje, da bi v decembru nadoknadili zaostanek in se z maksimalno aktivnostjo proizvodnje v decembru približali načrtanemu programu v letu 1972.

Količinski pregled enajstih mesecev letos v primerjavi z načrtanim programom in v primerjavi z enakim obdobjem v letu 1971 vam ponazarjamo v spodnji tabeli:

Naziv proizvoda	Izvršitev plana I.-XI. %	Izvršitev letnega pl. %	Odnos nasproti I.-XI. 1971 %
Vodne turbine	61,6	52,4	113,1
Črpalke	60,9	51,1	60,7
Žerjavi in reduktorji	98,1	90,4	74,3
Oprema za cementarne	84,3	68,1	22,1
Hidravlične stiskalnice	91,5	75,9	119,9
Strojni deli	57,9	46,1	118,3
Diesel motorji	103,2	90,6	193,7
Talna transportna sred.	71,4	68,6	112,6
Orodje	124,4	114,0	102,3
PE FI — skupaj	75,3	66,3	90,4
Jeklena litina	108,9	99,0	116,2
Ulitki sive litine	90,1	82,0	104,4
Ulitki spec. litine	129,6	117,4	103,8
Zvarjenci	81,1	73,7	105,3
Odkovki	116,0	105,5	112,1
PE PI — skupaj	95,9	87,2	108,7
Kisik in drugo	113,7	102,7	95,4
Osnovna proizvodnja	86,9	77,8	99,8
PE PA	37,1	34,0	22,4
Podjetje — skupno	86,9	77,8	99,8
Podjetje — bl. proizvodnja	81,0	72,1	97,4
Podjetje — bl. realizacija	78,8	70,1	96,9
Podjetje — int. realizacija	97,6	88,5	101,7

Če pogledamo proizvodnjo posameznih proizvodov, vidimo, da pri nekaterih močno zaostajamo za planom. To opazimo zlasti pri strojnih delih, črpalkah, vodnih

turbinah, talnih transportnih sredstvih in zvarjenci. V mesecu oktobru smo prenehali z montažo avtomobilov in bo tako proizvodnja močno pod planirano.

V obdobju enajstih mesecev je najvišji količinski pregled proizvodnje zaznamovan v mesecu marcu, najnižji pa v januarju. V primerjavi z letom 1971 v istem obdobju je najvišja proizvodnja zaznamovana isto tako v mesecu marcu, a najnižja v septembru.

Pri istih proizvodih opažamo tudi količinsko manjšo realizacijo od predvidene.

Kako se je odvijal proces skupne in blagovne proizvodnje ter blagovne in interne realizacije za celotno osnovno proizvodnjo, ponazarjamo z naslednjimi stolpcičastimi grafikoni.

Fakturirana realizacija za podjetje je v primeri s količinsko realizacijo nekoliko boljša, zaostaja pa za planom finančne realizacije. V okviru plana realizacije najbolj zaostaja izvoz, za katerega pa predvidevamo, da se bo povzpел v mesecu decembru. Pri izvozu opažamo močan porast v primerjavi z letom 1971.

Izvršitev plana I.-XI. Izvršitev letnega pl. Odnos nasproti I.-XI. 1971

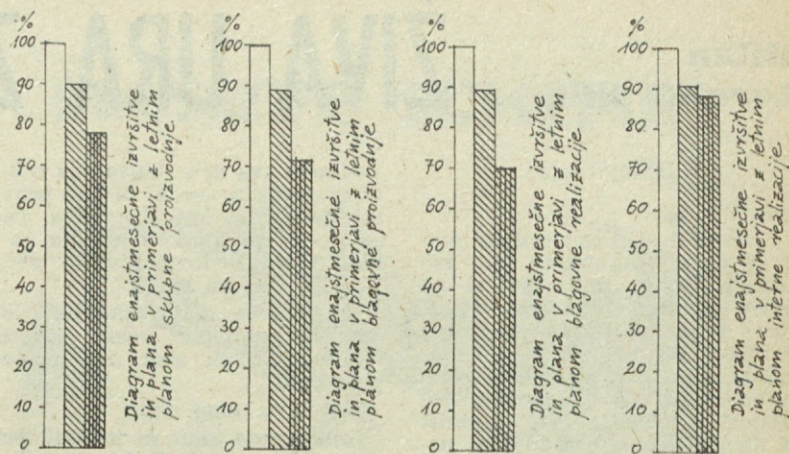
Domači trg	92,0	82,2	90,9
Izvoz	69,7	62,7	182,2
Osnovna proizvodnja	86,4	76,5	129,7
Proizvodnja avtomobilov	97,1	89,0	50,2
Podjetje — skupno	89,1	79,6	95,9

Osebnih dohodkov se v enajstih mesecih niso bistveno spremenili, v primerjavi z letom 1971 so narasli za 18,8 %

Osebnih dohodki	103,7	85,6	118,8
-----------------	-------	------	-------

Iz zgornjih pregledov lahko zaključimo, da stanje ni najbolj ugodno, a tudi ne toliko porazno, da ne bi na koncu leta izvlekli zadovoljive rezultate. Pred nami je še nekaj dni v decembru, zato napnimo vse sile, da odstranimo najhujše probleme in pokažemo na koncu leta boljše rezultate.

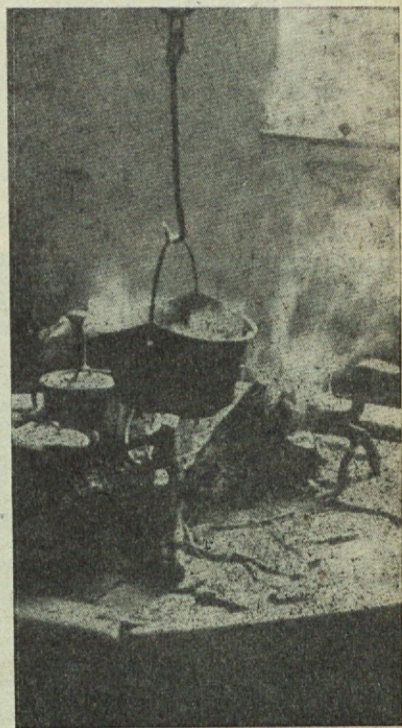
SE

Legenda: □ Letni plan
▨ enajstmesečni plan
▤ enajstmesečna izvršitev

Pri proizvodni enoti PA realizacija poteka v skladu s planirano, čeprav je proizvodnja že ukinjena. V primerjavi z letom 1971 smo plan realizirali PA dosegli le 50 %.

Kakšno je stanje fakturirane realizacije, vidimo na spodnji tabeli:

Prihodnja skrb za stanovanja

Naše podjetje je od svoje ustanovitve do danes z lastnimi sredstvi in krediti bank zgradilo več stanovanjskih objektov, v katerih imamo 558 družinskih stanovanj različne velikosti in kvalitete. Poleg družinskih stanovanj imamo še 43 samskih sob in 96 garsonjer v samskih domovih.

V obstoječih družinskih stanovanjih stanuje 372 članov našega kolektiva. Drugi del naših stanovanjskih zmogljivosti zasedajo nosilci stanovanjske pravice, ki niso več zaposleni v našem kolektivu. Od preostalega dela stanovanjskih zmogljivosti so nosilci stanovanjske pravice še naši upokojenci (45), družinski člani umrlih (21) in drugi (114), ki so stanovanjsko pravico obdržali po odhodu iz kolektiva.

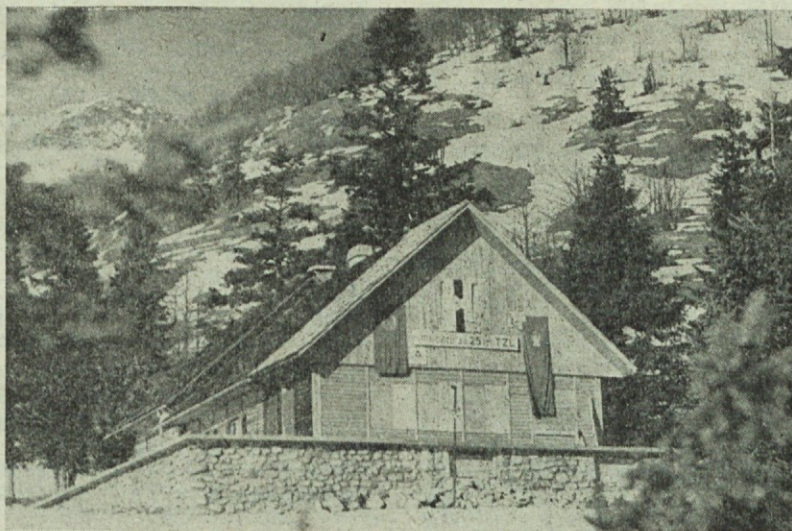
Obstoječe stanovanjske zmogljivosti so za tako številni kolektiv, kot je naš, očitno premajhne. Možnosti za reševanje stanovanjskih problemov delovne sile z nižjimi osebnimi dohodki so bile tudi premajhne. Po prvi reformi stanovanjskega gospodarstva so se razmere pri izgradnji novih najemniških družinskih stanovanj precej poslabšale. To kaže tudi dejstvo, da je naše podjetje od leta 1968 do vključno 1972 zgradilo le 11 družinskih najemnih stanovanj in to večinoma za izselitev iz samskega doma ter za novo ustanovljeno proizvodnjo avtomobilov.

Naše podjetje je stanovanjske probleme zaposlenih v tem času reševalo prek kreditiranja individualne gradnje in individualnega nakupa družinskih stanovanj. Od leta 1968 do vključno 1972 je bilo rešenih 122 stanovanjskih problemov preko kreditiranja individualne gradnje in individualnega nakupa stanovanj.

Iz omenjenega je razvidno, da je naše podjetje reševalo stanovanjska vprašanja zaposlenih skoraj izključno s kreditiranjem individualne gradnje in individualnega nakupa stanovanj. Posamezni člani kolektiva so se kljub velikim težavam in ne-

ugodnim kreditnim pogojem odločili za individualno gradnjo ali za nakup stanovanja. Odločili so se za namensko varčevanje v banki in na podlagi lastne udeležbe dobili kredite pod precej neugodnimi pogoji. Dogaja se tudi to, da nekateri ne morejo plačevati tako visokih anuitet in postajajo že socialni problem.

Poleg tako rešenih stanovanjskih problemov je podjetje reše-

valo stanovanjske probleme zaposlenih tudi prek različnih zamenjav v okviru obstoječih stanovanjskih zmogljivosti. Ob izselitvi iz enega stanovanja, smo z ustreznimi zamenjavami ugodno rešili več stanovanjskih problemov. Odločanje o dodelitvi izpraznjenih najemnih stanovanj je v našem podjetju bilo pred leti preneseno na obratne delavske svete oz. svete TOZD. Tak način

dodeljevanja stanovanj ni bil najbolj ustrezen. S tem so zastopali le ožji interes enote ne glede na to, da so v podjetju obstajali še večji problemi. Poleg tega je prihajalo do raznih nepravilnosti in pritožb. Mnenja smo, da bi ponovno morali organizirati razdeljevanje najemnih stanovanj centralno za celotno podjetje upoštevajoč interese vseh TOZD. Mislimo, da to ne bi bilo kratenke samoupravnih pravic zaposlenih in organov v TOZD, pripomoglo pa bi k bolj pravičnemu in boljšemu načinu reševanja stanovanjskih problemov.

Dosedanja vlaganja v stanovanjsko izgradnjo so bila premajhna. Potreba po delavcih in nereseni stanovanjski problemi zahtevajo v prihodnje večje vlaganje za stanovanjsko izgradnjo, posebej za manjša najemna stanovanja.

Spričo problemov na področju stanovanjskega gospodarstva je bilo nujno potrebno urejanje zakonodaje in drugih vprašanj.

Skupščine občin in mesta Ljubljane so dale v javno razpravo osnutke samoupravnega sporazuma in odlokov s področja stanovanjskega gospodarstva. O teh predlogih je na svojem zadnjem zboru delovnih ljudi razpravljala tudi naš kolektiv. Litostrojčani so tudi tokrat brez pripomb podprli prizadevanja za hitrejšo in boljše reševanje stanovanjskih problemov. Pripravljeni so vlagati del svojih sredstev v solidarnostni sklad in ta del združevati v sklad za kreditiranje stanovanjske gradnje. S tem pa ni rečeno, da se odpovedujemo sredstvom, ki jih bomo vlagali v ta sklad.

Na zboru delovnih ljudi smo podprli predlog za 6 % izločanje sredstev od bruto OD za stanovanjsko izgradnjo. To je res precej več kot v preteklosti. Predlagajo tudi, da od teh sredstev ostane delovni organizaciji za neposredno razpolaganje 40 %, 30 % bi vložili v solidarnostni sklad, ki naj bi bil enoten za vso Ljubljano, in 30 % sredstev naj bi združili v banki za kreditiranje stanovanjske izgradnje. Povečanje stopnje prispevka je za reševanje tako perečih problemov nujna in jo delovni ljudje podpirajo. Delitev teh izdvojenih sredstev pa ni najboljše. Mnenja smo, da bi vsaj 50 % izdvojenih sredstev moralo ostati za neposredno reševanje stanovanjskih problemov v delovni organizaciji. Svoje zahteve utemeljujejo s tem, da morajo s sredstvi razpolagati tisti, ki jih ustvarjajo. Poleg tega dvomijo v pomembnost in enotnost trošenja teh sredstev.

Po teh osnutkih in na podlagi predlaganega srednjeročnega načrta razvoja našega podjetja predvidevamo, da bomo do leta 1976 izločili za stanovanjsko izgradnjo 31.037.000 din. Od tega bo ostalo delovni organizaciji za neposredno razpolaganje 12.415.200 din ali 40 %, 9.311.400 dinarjev ali 30 % v skupni kreditni sklad in 9.311.400 dinarjev

v skupni solidarnostni sklad. Poleg prispevka na OD predvidevamo za ca. 2.440.000 din preliva sredstev iz naslova vračanja stanovanjskih kreditov. Iz teh sredstev bi podjetje moralo izpolniti obveznosti odplačevanja stanovanjskih kreditov do 1976. leta v znesku 2.711.633 din. Skupna sredstva za stanovanjsko izgradnjo bi bila 12.143.567 — 40 % za neposredno razpolaganje podjetju, 9.311.400 din — 30 % za solidarnostni sklad in 9.311.400 din ali 30 % za skupni kreditni sklad.

Glede na predvidena sredstva za stanovanjsko izgradnjo v letih 1973 do 1976 lahko pričakujemo rešitev za 90 stanovanjskih problemov z manjšimi najemnimi stanovanji za mlade družine, ki bi svoj nadaljnji stanovanjski problem reševale z namenskim stanovanjskim varčevanjem. Z deležem, ki ga bo podjetje vlagalo v sklad za kreditiranje stanovanjske izgradnje, pridobitvijo kredita na ta sredstva in enakim prispevkom individualnih varčevalcev bomo lahko do 1976. leta zgradili 6305 m² stanovanjske površine oz. 110 trisobnih stanovanj po 57 m².

Pričakujemo lahko tudi, da bomo rešili 30 stanovanjskih problemov mladih družin iz sredstev solidarnostnega sklada.

Poleg tega predvidevamo, da bomo v letu 1973 povečali zmogljivost samskih domov za 46 ležišč. Za to povečanje je del finančnih sredstev že zagotovljenih.

Spričo velikih problemov pridobivanja delovne sile so naše potrebe po samskih ležiščih še zmeraj velike. Iz sredstev, ki jih bomo dobili v Vižmarjih in objektu v Miličinskega ulici ter sklada skupne porabe podjetja, nameravamo do leta 1975 zgraditi v dveh etapah 200 samskih ležišč.

Prizadevanje kolektiva in širše družbene skupnosti za reševanje stanovanjskih problemov, posebej problemov delavcev z manjšimi OD, bo moralo še v naprej biti veliko.

P. K.

**Milan
Zornik - Mile**

ŽIVA URA ZGODOVINE

(Nadaljevanje)

27. julij

Po tisti strašni 60 km dolgi etapi in pečeni jagnjetini, smo vso noč spali kot ubiti. Zjutraj pa zopet »prisirčna« novica. Etapa Lušci Palanka-Bosanska Krupa približno 35 km. Ojej!

Pokrajina, skozi katero smo korakali, ni nič posebnega. Posebnost so ljudje. Kot alpinist in turni smučar sem spoznal nemalo našega gorskega sveta, toda nikjer nisem naletel na tako gostoljubne ljudi, kot na tem mahnem koščku Bosne. Z našim »dr. žuljlikarjem« sva hodila na repu kolone. Ko sva ob neki priliki utrujeno počivala na robu ceste pri neki kmečki cesti, je že prihitel gospodar s steklenico »mekane« in naju počastil s šilcem. Govorili smo o vremenu, letini, kar je prišla iz hiše še gospodinja in naju povabila v hišo na kosilo. Z doktorjem sva se branila, saj nisva hotela izkoristiti gostoljubja, ki so nama ga ponudili ti revni, a plemeniti ljudje.

»Imela sva dva sinova,« je rekla gospodinja, »sedaj bi bila prav takšna fanta, kot sta vidva, pa so ju tik pred osvoboditvijo zaklali četniki. Jovu je bilo pet, Veselinu pa tri leta.«

Ko sva se malo oddaljila, je doktor potihoma rekel »Zlati ljudje«, jaz pa sem mu molče potrdil.

Gobe, na tone gob.

Mimogrede smo se ustavili še v majhni vasi, Duboviku. To nismo storili zaradi vasi, ampak zaradi piva, ki smo ga staknili v vaški trgovini. Brigadni komisar Škrabalo in njegov spremljevalec Drago sta plačala »davek« za vso brigado, saj so ju vaščani obkolili in ju niso spustili, dokler nista kakšni dve uri jedla in pila z njimi.

Že smo se bližali Arapuši, kar nas nenadoma trdo primejo teritorialci. Nismo se namreč niti najavili, pa še smer smo spremenili. Prav tisti čas so uničevali ustaško tolpo, zato so bili zelo previdni. Vaški obveščevalac je komandantu tamkajšnjega

partizanskega odreda javil: »Vasi se bliža čudna kolona, vsi imajo nahrbtnike, nekateri tudi puške in brzostrelke. Obklečeni so pol civilno, pol vojaško v modri in sivo zeleni barvi, čudna vojska!

No, ko smo jim dokazali, kdo smo in kakšen je naš namen, so nas lepo sprejeli.

V okolici raste ogromno gob. Teritorialci in brigadirji smo jih v slabi uri nabrali okoli 300 kg, in to jurčkov. Vsa brigada jih je imela dva dni za kosilo. Le doktor je nekaj brundal, a ga ni nihče poslušal. Po rodu je namreč Srb in kot tak sploh ni jedel gob.

28. julij

Tradicija v dežju

V dežju smo naslednji dan težkih src zapuščali Arapušo in odšli na kratek 10 km dolg »sprehod« do Bosanske Krupe.

Potem pa z vlakom v Bihač. Bihač je bilo prvo večje mesto ob naši poti. Na hitro smo si ogledali muzej, nato pa z avtobusom v Ličko Petrovo selo, kjer so bili naši nogometaši tepeni z 8:0.

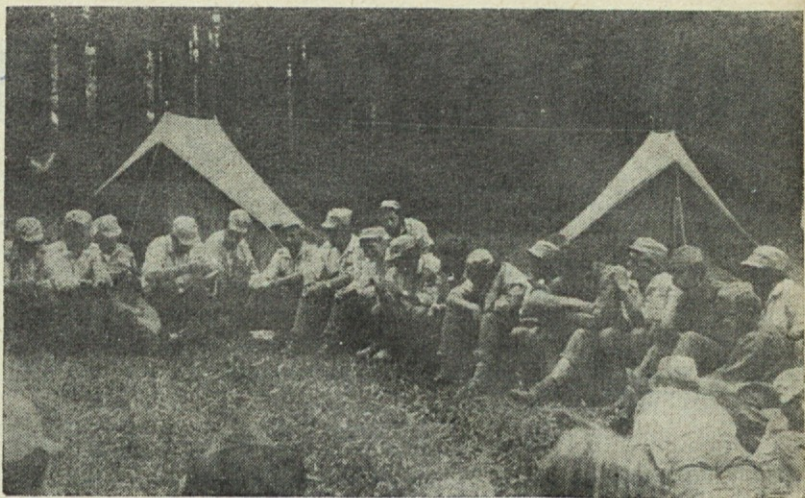
1265 žrtev

Ličko Petrovo selo je med vojno prizadel grozovit zločin. Križ na vaški cerkvi je še vedno ukrivljen, vse od takrat, ko so nanj obešali nedolžne ljudi. V vasi je spominska plošča žrtvam, kjer je vklesanih 1265 žrtev. Ob lastnih žuljih, prepotenih srajcah in ob črnih rutah stark ob poti smo spoznali ves pogum, predanost in vero v zmago tistih, ki so tod hodili pred 29. leti.

29. julij

Trije Boriči
in sedemnajst Končarjev

V Plitvičkem Leskovcu so nas prav lepo sprejeli. Popoldne se

O tem, kako je bilo

je vsa brigada postrojila pri spomeniku padlih borcev. Tu je grob dveh Boričev — sinov strica Ilije, za tretjega namreč ne vedo, kje je kot partizan padel, niti kje je pokopan. Med imeni na spomeniku najdemo tudi sedemnajstkrat zapisan priimek Končar, med njimi je tudi Rade Končar — narodni heroj. Priredili smo skromno žalno slovesnost, položili venec in izstrelili častno salvo.

Prišel je tudi stric Ilija Borič in njegova v črno oblečena žena. Borič in Borička bi sedaj imela že odrasle vnuke. Ob koncu je Ilija izjavil: »Sedaj ste vi moji vnuki, ker ste tako lepo okrasili grob mojih vnukov.«

Naslednje jutro smo prek Rudopolja odšli z vlakom v Karlovac in do Kamnja, ki leži tik ob slovenski meji.

Stara vojaška modrost pravi: »Kartu čitaj, seljaka pitaj!«

In potem se je zgodilo tisto, česar prej nismo nikoli doživeli. Tu, na pragu Slovenije smo se izgubili.

Namesto, da bi šli z železniške postaje Kamnje le 500 m čez most, smo »odasfaltirali« po cesti proti Metliki, takole kakih pet kilometrov. Končno smo le vprašali domačine, koliko je še do mesta. Odgovor: »Še štiri kilometre, onstran je že Metlika!« Takoj je bilo jasno, koliko je ura. Komandant brigade Robi je pogledal v tla in potihoma rekel: »Na levo krug!« in v trdi temi

smo z žulji, puškami in nahrbtniki odšli nazaj.

Naš slavní Land Rower

Naslednje jutro smo odšli na »sprehod« do Metlike. Pot se je vila med grički in dolenskim zidanicami z žlahtno kapljico. Zato ni čudno, da smo za deset kilometrov dolgo pot porabili štiri ure. Spremljal nas je naš slavní Land Rower, ki ga je vozil Djiportuna — Brane Jakovljevič, prekaljen šofer še z lanskega pohoda, a letos bi skoraj ostal brez vozila. Komandantov mercedes džip se je pokvaril, zato je bila v Ljubljani pred odhodom strašna »telefoniada«, ki se je po petih urah končala na Kmetijskem inštitutu. Torej našo motorizacijo je sestavljal tovornjak JLA in »Pavarski« džip. Hura za AVNOJ motorizacijo.

Metlika miting in še kaj

Končno smo le prikorakali v Metliko. Spomin padlim borcem smo počastili s cvetjem in salvo, nato pa smo odšli v taborišče, kjer smo postavili šotore. Popoldan smo lenarili in se kopali v Kolpi. Zvečer je bil miting, ki sta ga vodila Toni Gašperšič brez tete Mare, prvi veseljak Bele Krajine in naš kulturnik Pavle — Kiksi. Po mitingu je bil ples. Kiksi zaradi žuljev nikakor ni mogel dobiti plesalke. Stopil je k mikrofону, se malo »poreklamiral« in najavil, da naslednje plesse volijo dame. Kljub svojim žuljem je plesal do polnoči.

Vse je pokošeno

Lepljenje kovin

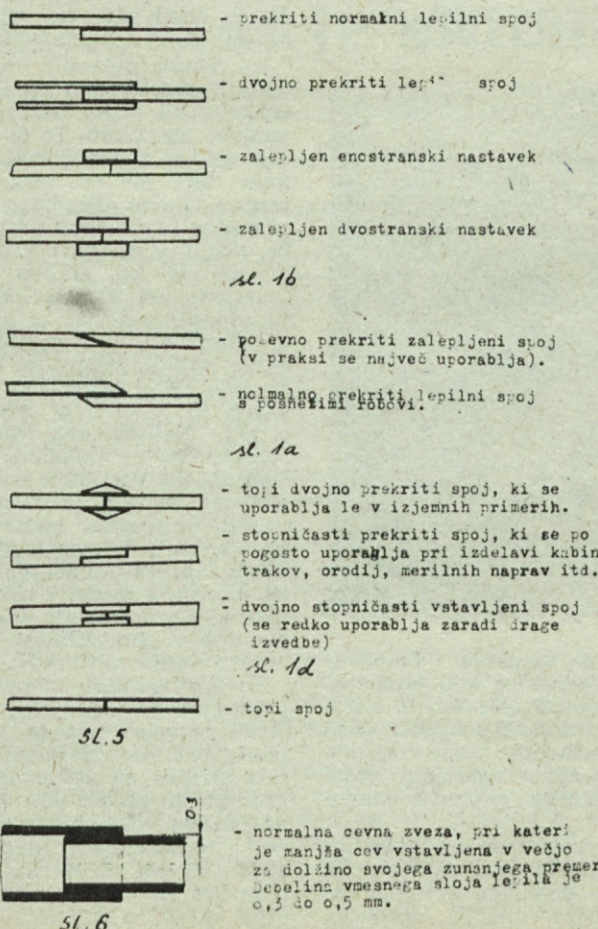
V tem primeru moramo paziti, da ne ostane nobene umazanije ne v lepilnem spoju, ne v njegovi neposredni bližini. Pred nanašanjem lepila moramo lepilne površine temeljito razmastiti s trikloretilenom, ki se mora popolnoma posušiti. Nekateri uporabljajo za razmaščenje tudi WHITE spirit, kar pa ni preveč priporočljivo, ker je nekoliko masten. Vsi pa vemo, da je maščoba najbolj škodljiva za vsak zlepljeni spoj. Sredstva za razmaščenje so tudi čisti bencin in aceton, vendar se smejo uporabljati le tam, kjer ni odprtega ognja ali kake druge nevarnosti vžiga. Lepilne površine raznih strojnih elementov n. pr. ohišij in ležajev, so ponavadi dokaj gladke in take površine zaradi določene trdote mnogokrat ne moremo nahrapaviti, zato uporabimo specialno lepilo na bazi toplotnega poliestra ali enokomponentnega alfa cianokrilata, ki kot brezbarvno ali obarvano lepilo hitro zlepi oba dela skupaj in to v času od 1 do 10 minut. Predpogoj za dobro izvedbo takega spoja je zopet obvezna razmastitev vseh površin in popolna osušitev le-teh. Tak primer nam nazorno kaže slika 10, kjer je zračnost med zunanjim ohišjem ležaja in nosilnim ohišjem razmeroma zelo majhna in znaša največ 0,02 mm.

Priprava površin pri poškodovanih ali defektnih ulitkih (včasih tudi pri nekaterih zvarjenjih), je čisto drugačna kot je v opisanem primeru, ko je šlo za zlepljenje dveh površin. Pri popravilu ulitkov je treba najprej ugotoviti smotrnost popravila in presoditi, ali bodo lepilni nanos, obloga ali prekritje ustrezali učinkovitosti ulitka v času obratovanja, ali ne. Če je ugotovljen n. pr. velik peščen lunker ali plinski mehur, je treba notranjost take luknje dobro pregledati, jo temeljito očistiti in ugotoviti, če niso morda v

notranjosti še kake razpoke, pri čemer se poslužujemo tudi ultrazvoka. N. pr. pri popravilu od kavitacije izjedenege mesta na oblogi iz sive litine se poslužujemo direktnih sidrišč tako, da zavrtamo po predhodnem očiščenju v lunker nekaj izvrtin Ø 4, Ø 5 ali celo Ø 6 mm, če gre za večjo poškodbo in po temeljitem razmaščenju vstavimo majhne čepe, jih zbijemo, (ali navojne čepe, katere

zavijamo) in po ponovnem razmaščenju ter sušenju na tako sidrišče nanesemo najprimernejše lepilo. V tem slučaju je najprimernejše lepilo na bazi epoksi smole z dodatkom fero-oksida. Ponavadi so te vrste lepila dvo-komponentne in se mešajo v razmerju 1:1 težinskih delov lepila ter strjevalca. Ko je lepilo lepo enakomerno nanešeno in ko smo se prepričali, da iz nanešene lepilne mase ne izhajajo več zračni mehurčki, celotno površino zgladimo s primernim gladkalom.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Delovne in proste sobote v letu 1973

Upravni odbor podjetja je na svoji 13. redni seji dne 10. 11. 1972 za leto 1973 določil raspored delovnih in prostih sobot tako, da se upošteva v vsakem mesecu enotno število 184 plačanih ur, t. j. skupaj za delovne dneve in za dneve državnih praznikov. Ta način določanja delovnih in prostih sobot je nujno potreben zaradi enotnejšega mesečnega obračuna osebnega dohodka.

Mesec	Delovne sobote	Proste sobote oziroma prosti dnevi zaradi zamenjav	Zvezni in republiški državni prazniki	Število del. dni — ur OP dni — ur
Januar	—	6., 13., 20., 27.	1. ponedeljek 2. torek	21 d. dni 168 ur 2 OP 16 ur Skupaj 184 ur
Februar	3., 10., 24.	17.	—	23 d. dni 184 ur
Marec	24.	3., 10., 17., 31	—	23 d. dni 184 ur
April	7., 14., 21.	28., 30. (pon.)	27. petek	22 d. dni 176 ur 1 OP 8 ur Skupaj 184 ur
Maj	—	5., 12., 19., 26	1. torek 2. sredo	21 d. dni 168 ur 2 OP 16 ur Skupaj 184 ur
Junij	2., 30.	9., 16., 23.	—	23 d. dni 184 ur
Julij	7.	14., 21., 28.	4. sredo	22 d. dni 176 ur 1 OP 8 ur Skupaj 184 ur
Avgust	—	4., 11., 18., 25.	—	23 d. dni 184 ur
September	1., 15., 29.	8., 22.	—	23 d. dni 184 ur
Oktober	—	6., 13., 20., 27.	—	23 d. dni 184 ur
November	3.	10., 17., 24.	1. četrtek 29. četrtek 30. petek	20 d. dni 160 ur 3 OP 24 ur Skupaj 184 ur
December	8., 29.	1., 15., 22.	—	23 d. dni 184 ur

Po prvotnem rasporedu določena prosta sobota dne 21. 4. 1973 se zamenja za dela prost dan 30. 4. 1973 (ponedeljek) tako, da bo 21. 4. 1973 delovna sobota. Ta sprememba je izvedena zato, da bodo člani delovne skupnosti imeli prosto od 27. 4. 1973 do vključno 2. 5. 1973.

Iz tega razloga ne bo dovoljeno, da člani naše delovne skupnosti porabijo redni dopust 3. in 4. maja 1973, ker je v interesu podjetja in članov delovne skupnosti, da bo v tem prvem tednu meseca maja proizvodnja potekala nemoteno.

Devet mesecev v deželi kivi

Navadno rečemo, da je objekt končan takrat, ko ga pošljemo iz odpremnega skladišča, tja, kamor je namenjen.

V juliju 1971 smo iz Litostroja poslali odpremo za HE Mangapapa v Novi Zelandiji. Celotnemu kolektivu je spomin na to ponovno obudil inž. Leopold Šolc, ko je ob 25-letnici obstoja Litostroja poročal, da je prav takrat v HE Mangapapa ministrski predsednik Nove Zelandije pritisnil na startni gumb in poglaval v obratovanje enega od dveh agregatov. Na proslavi v centrali se je zvrstilo kar šest govornikov, pa tudi na svečanem kosilu so s kozarcem laškega rizlinga nazdravili prijateljstvu naših dežel in dobremu sodelovanju. V svojih zdravicah so predvsem hvalili kvaliteto naše opreme.

KJE SO VZROKI ZA USPEH

Vsaka pohvala naše opreme je bila zame dodatna skrb — kaj pa, če ne bo šlo v redu, tako kot so oni pričakovali? Trdno sem bil prepričan, da bi časopisi v tem primeru po vsej deželi raznesli slabo novico o naši opremi, prav tako, kot so prej prinašali dobre. Zavedati se moramo, da so bile to v Novi Zelandiji prve litostrojске turbine. Trud, ki so ga vsi sodelujoči Litostrojčani vložili v izdelavo teh turbin, je bil bogato poplačan, saj so turbine stekle kot ure; prišlo je le do majhne nepremembne težave, ki nam je v času mehanskega vrtenja vzela za popravilo 24 ur. V hladilnike turbinskih ležajev se je namreč med montažo v tovarni prikradla napaka. Od prvega zagona do sinhronizacije smo za vsak agregat porabili le pet dni in sicer: en dan za mehansko vrtenje agregata, tri dni za sušenje generatorja in le en dan za pripravo sinhronizacije. Da je le-ta bila hitro pripravljena se investitor lahko zahvali svojemu konsultantu inž. Laylandu, ki je s svojo izredno spretnostjo to delo dokončal v rekordnem času.

Od 18. avgusta, od dneva, ko je pritekla voda za pogon turbin, do svečane otvoritve centrale 2. septembra, res ni bilo mnogo časa, še posebej glede na to, da so v tem času gradbeniki zahtevali za olepčenje notranjosti zgradbe ves teden zase. Direktor združenega komiteja nas je potolažil, da bo 2. septembra popolnoma zadovoljen, pa četudi bomo le en agregat mehansko zavrteli. Mi se nismo dali — agregat smo 2. septembra prekusili. Le-ta je prek radijske zveze polno obremenjen startal usposobljen za avtomatsko daljinsko upravljanje. Naj povem še to, da so to prve naše turbine, ki obratujejo daljinsko in jih upravljajo prek radijske zveze. Centrala bo brez posadke, agregati bodo startali, se zaustavljali in spreminjali breme s pritiskom na gumb na komandni plošči, ki je vgrajena v 48 let staro elektrarno Mc Laren Falls. Ta je oddaljena od Mangapape kakih 8 km. Prvih šest mesecev bo posadka sicer še v centrali, vendar bo tu le zaradi kontrole delovanja daljinskega upravljanja. Nato bodo dnevno pregledovali opremo.

SKORAJ SLEPI POTNIK

Oprema je bila že dva meseca na centrali, ko je padla »komanda«, da je treba na pot. Vožnja od Ljubljane do Indije mi ni bila nova, saj sem to pot že poznal. Edino presenečenje sem pravzaprav doživel v Bangkoku, letalo je bilo namreč do zadnjega sedeža napolnjeno, mene pa ni bilo v seznamu potnikov, čeprav sem imel za ta let veljavno vozno karto. Krivci niso bili organizatorji letala. Telegram za rezervacijo je verjetno »odražal« nekam drugam. Da se mi ne bi zamerili, so me vzeli na letalo kot višek, sedel sem pa na steklovesnem sedežu. Jaz sem se imel kar dobro, precej drugače pa se je verjetno počutil predstavnik beograjskega PROGRESA

v Sydneyu, ko me je zastoj čakal pri nekaterih naslednjih letalih. Našel me je šele kasneje v hotelu, ko sem se že dodobra odpeljal.

V Aucklandu me je čakal moj edini novozelandski znanec inž. Layland. Po dolgi naporni vožnji sem bil utrujen, vendar ne zaspam, čeprav je bila ura že ena zjutraj, zame pa je bilo še pred 24 urami poldan. Odšla sva na inženirjev dom, kjer sem se vle-

S pritiskom na gumb je Mr. Mandeno spustil v pogon hidroelektrarno v Mangapapi

gel na skromno, kar precej trdo posteljo in razmišljal o tem, kako daleč sem od doma, kaj vse sem doživel in kaj me še čaka. Zadržalo se je že svitati, jaz pa še nisem zatislil očesa. Ura je bila šest, ko je nekdo odprl vrata in zaslusal sem nekakšno čebljanje. V sobo je prišla Laylandova dvehletna hčerka. Korajžno se mi je približala, me začela ogovarjati in prav to me je uspravilo tako, da sem med njenim nerazumljivim govorjenjem zaspal. Ob osmih so me prebudili in po obilnem zajtrku, ki se je začel in končal z mlečnim čajem, smo odšli na ogled mesta. Mesto je v lepem poletnem jutru dajalo vtis velike vasi, z nešteto zelenicami in drevjem, ki je bilo posajeno med hišami. Neprijetno sem se počutil, saj sem bil videti med zagorelimi domačini s svojo mlečno kožo kot bela vrana. Ne bi se temu čudili, če bi vedeli, da sem še pred tremi dnevi gazil sneg in da sem iz srede zime kar padel v poletje.

AUCKLAND ima na površini okrog 1000 km² okoli 150.000 prebivalcev. Zanimivo je, da sem le v središču mesta videl nekaj večnadstropnih hiš in to predvsem za poslovne namene. Šele v zadnjem času so pričeli razmišljati o blokovni gradnji, ki naj bi bila cenejša od gradnje individualnih hiš. Do tega so prišli zaradi pomanjkanja stanovanj, oziroma boljše povedano zaradi problemov revnejšega prebivalstva, ki se ne more dokopati do svojih hiš. Tu nikakor ne gre za urbanistično omejevanje življenjskega prostora, saj le-tega omejujejo navzdol in ne navzgor.

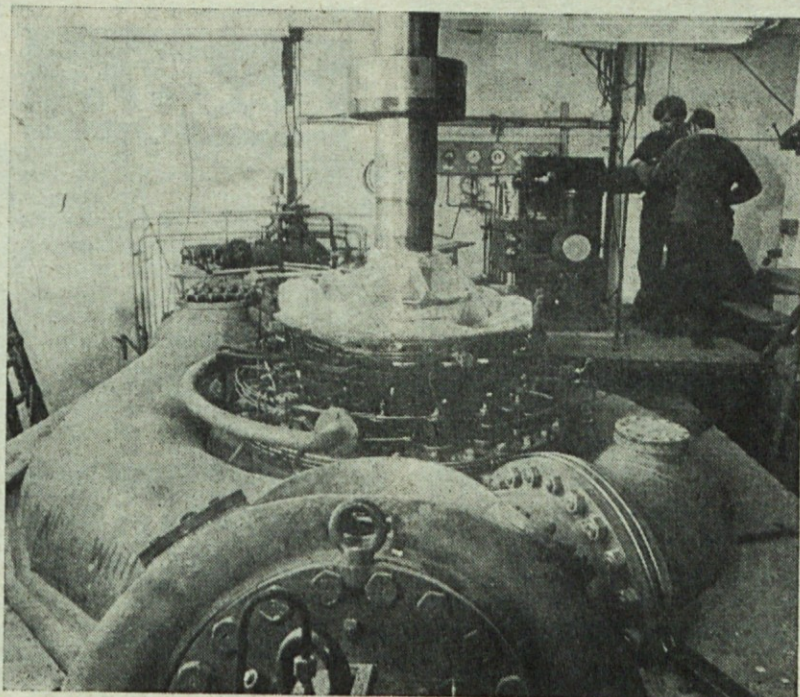
Pri njih je določena najmanjša razdalja med hišami in najmanjša površina zelenic za vsako individualno hišico in za vsako poslovno stavbo. Če primerjamo te mere z jugoslovanskimi, ugotovimo, da ima državljan tam sedemkrat več prostora kot pri nas.

V ponedeljek zjutraj sem odletel v Taurango. Po predhodnem medsebojnem dogovoru so me odpeljali v neki hotel na obali Pacifika. Soba z biblijo na nočni omarici je res dajala vtis začasne sobe, na kar so me v recepciji že opozorili. Ko sem zvedel še za ceno, sem ugotovil, da bo potrebno čimprej poiskati kaj bolj primerne za tovarniški žep in moje udobje.

LOV ZA VEČERJO

Do pričetka montaže ni bilo več daleč, zato sem še brez počitka prisedel v avto in si šel ogledat gradbišče, odkoder sem se vrnil šele ob pol osmih zvečer. Takoj sem se napotil v jedilnico, kjer naj bi me čakala hotelska večerja. Vrata so bila zaklenjena, skozi stekla na vratih pa sem videl natakarice, ki so že pospravljale mize. Napotil sem se v recepcijo, kjer so mi povedali, da je večerjo moč dobiti le do četrta na osem. Ljubezniva receptorka mi je povedala, da je verjetno še odprta restavracija Piccadilly, ki je od hotela oddaljena kakih 200 m. Tja sem se napotil brez obotavljanja, a že pri odprtih vratih me je natakarica s polnimi rokami krožnikov, na katerih so bili še ostanki zrezkov, ljubezno obvestila, da po osmi uri gostov ne sprejemajo več. Na vprašanje, kje bi ob tej večerni uri lahko še kaj prigriznil, me je potolažila z besedami, da je restavracija St. Francisco verjetno še odprta, žal pa je precej daleč. Ura je bila že četrta na devet, ko sem po cesti, kjer ni bilo žive duše, prehodil kak kilometer. Na vratih restavracije sem zagledal tablico »zaprto«. Takrat pa so se okrog vogala prikazala tri dekleta, in zdelo se mi je, da so opazile moj »zgrivani« obraz. Poprašal sem jih, seveda prav isto kot v Piccadillyu. Pojasnila so mi, da je restavracija Hungry L. prav gotovo še odprta.

No, pa sem le sedel za mizo z jedilnim listom v roki in se brez posebnega razmišljanja odločil, da bom pojedel karkoli, samo, da bo tega mnogo. Natakarica se mi je nasmehnila in mi svetovala zrezek T bonn, ki

Turbina v HE Mangapapi pred pogonom

MASSIVE SCHEME

Firm Has Old Associations

The resident engineer on the project is Mr. R. J. Duthie, a staff member of the project consultants, Messrs. Cobby and Bell, of Auckland.

The consultants are closely linked with the electrical development of Tauranga through their senior partner, Mr. J. J. Mandeno.

Mr. Mandeno was Tauranga's first engineer at the time of the establishment of the Tauranga Electric Power Station in 1922.

He also designed the domestic electric, hot water system and was the first to have the electric hot water system installed in his home near 11th Avenue, Tauranga.

Another of his inventions was the first in New Zealand to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

He was also the first to have a water meter installed in a house.

The twin generators take down the hill into the Mangapapa powerhouse (at extreme left) where they will feed water into the two 7.5 Megawatt generators. INSET: The Tauranga engineer who is supervising the installation of the generators and turbines, Mr. R. J. Duthie.

KAIMAI POWER FOR WEST BAY HOMES

The great arteries snake down the hill to the heart of the city.

Izresek iz novozelandskega tednika, ki je objavil nekaj člankov o hidroelektrarni in o ljudeh, ki so tam delali

je bil največji od vseh petnajstih vpisanih na jedilniku. Po zelo dolge pol ure čakanja na zrezek, sem zagledal pred seboj največji zrezek, kar sem jih kdajkoli videl. Menim, da ga je bilo kar za tri kvadratne decimetre, debel pa naj bi bil 15 mm. Da ne bi opustil lepe kranjske navade, sem si potem, ko sem približno polovico zrezka pospravil, zaželel kozarček rujnega. Poklical sem natakarico in ko je videla, da hrabro napredujem, me je vprašala, kaj želim. Na moje željo je odgovorila, da ji je zelo žal, da mi s tem ne more ustreči. Ko sem ji dovolil, je prisledla k meni in o Taurangi sem zvedel precej stvari, ki sem jih potreboval za vsakdanje življenje. Najbolj sem bil presenečen nad tem, da je moja sogovornica prepoznala Jugoslavijo z avtostopom. Zelo je hvalila našo gostoljubnost in poudarila je tudi, da je na vsem potovanju z avtostopom po Evropi imela prav v Jugoslaviji najmanj čakalnih ur. Zvedel sem tudi, da je lastnik te restavracije Nemec in da bi želel naslednji dan govoriti z menoj. Čeprav sem se zavedal, da sem prekršil naše kranjske navade, sem obilni zrezek poplaknil s skodelico kave. Povedali so mi, da ni v nobeni restavraciji, razen v hotelih, vredno spraševati po alkoholnih pijačah. Hoteli imajo namreč dovoljenje za prodajo v

svojih prostorih in v zaprtih steklenicah za dom.

Ko sem se vrnil v hotel, sem zaupal receptorki, koliko sem prehodil. Ta se mi je začudila, češ, zakaj nisem vzela taksija. Ob tem me je postalo sram in še povedati si nisem upal, da se na to sploh spomnim nisem.

Že naslednji dan sem pričel iskati stanovanje pri vseh svojih znancih, ki sem jih poznal že en cel dan. Vsak mi je obljubil pomoč, vsakdo se je trudil, a vsak mi je enako odgovoril: »Sezona je, in vse je zasedeno.« Nekdo mi je svetoval naj poprašam še nekega Dalmatinca, ki da ima veliko lepo hišo in ne preveliko družino. Okorajžil sem se in ga telefonsko poklical. Nagovoril sem ga v njegovem materinem jeziku. Predstavil sem se in mu opisal svoje težave, on pa: »Pobogu brate, ja sam umoran. Bio sam u nočnoj smeni, nemojte me gnjaviti. Ja vam ne mogu pomoći.« Želel sem si, da tega nikoli ne bi slišal, ali da bi čimprej pozabil. Ko sem bil v tujini, sem večkrat pomislil, kako praktično bi bilo, če bi vsi ljudje govorili en sam jezik, to pot pa sem bil zelo vesel, da najinega pogovora ni nihče razumel. Ko so me prisotni vprašali za rezultat pogovora, sem dejal, da tudi tu ni izgledov.

Dnevi so minevali in že sem izgubil vsako upanje, da mi bo kdorkoli od mojih službenih znancev lahko pomagal. Šesti dan se mi je pri večerji predstavil lastnik restavracije in me povprašal, če res iščem privatno stanovanje. Povabil me je, naj grem pogledat hišo njegove taksice, morda bi tu našel kaj ustreznega. Že ob devetih naslednjega dne sem potrkal na vrata njene hišice. Gospa me je ljubezno sprejela in ko sem se ji predstavil je najprej z navdušenjem povedala, da ima svojo hčerko poročeno z Dalmatincem. Veliko mi je imela povedati o zetu Devčiču in vse je zvenelo zelo pohvalno. Moram reči, da sem bil njenega navdušenja nad Judoslovani zelo vesel. Spoznal sem, da sem naletel na precej razgledano žensko. Med drugim je povedala, da je upokojena učiteljica. Njena hiša ni kazala, da je v njej posebno skrbna roka. Po ogledu skromne sobice, ki mi jo je pripravila, sem bil kar malo zaskrbljen. Nisem bil popolnoma prepričan, da ne bi, kolikor bi sprejel tako stanovanje, podcenjeval svoje tovarne in svoje domovine.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Zaz nisem kriv

(Balada o bogatenju)

V času, ko se je križem kražem razvnel boj za odpravo socialnih razlik in vse bolj gledamo v sosedov lonec, vrt in garažo, čutim za svojo državljansko dolžnost, da pogumno stopim pred sodnike.

Ne mislite, tovariši, da gre le za taktično potezo, ki naj bi olajšala vest temu ali onemu anonimnemu prijatelju, ampak me pri tem koraku vodi kot solza čista misel, da stvari postavim na tisto mesto, kamor spadajo. Plaz je sprožila mimogrede pobrana trditev, da v Litostroju ni bogatašev.

pometel najprej pred svojim pragom.

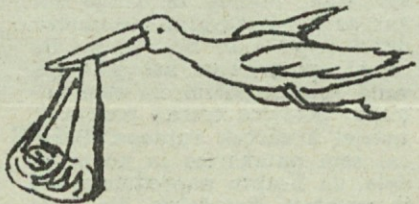
In zdaj smo tu — v sredi stvari (in medias res, kot so dejali Latinci).

STRUKTURA PRIDOBIVANJA

Ne kaže drugače — stanovanjsko hišo, ki je sicer v neki bodočnosti namenjena za rušenje, bom moral v kratkem preurediti v poslovno zgradbo. Malo me sicer skrbi, kako bo potem s stanovanjem, čeprav sem pred kratkim iz prošnje nekega litostrojskega prosilca izvedel, da se da tudi 17 podnajemnikov namestiti v eni sami prehodni sobi in to za borih 40.000 starih »somov« na osebo. Sicer bom s preureditvijo izpustil iz rok lep vir dohodka, imam namreč 3 prehodne sobe! Saj znate sami računati naprej. Poleg tega imam še 2 kabineta s predsobo — takole po 100.000 starih bi dobil zanj, če bi ju odstopil dvema mladima paroma v stiski.

Toda ne — zdaj sem se odločil: poslovni prostor bodi! Za vsakega člana družine eden, tako je odločeno in mirna Bosna.

Na vratih bo velik napis **SERVIS ZA VSE**.

V veži bo recepcija in v njej stara mama, ki pozna vse družinske kapacitete in odlično razporeja delo. Tako bo kruha za vse. Pošteno bom dajal tudi občini, kajti cesarju, kar je cesarjevega, še vedno velja.

Zakaj vse to? Zato, da bom legaliziral izvrševanje uslug, ki jih opravljamo v okviru terciarnih dejavnosti doslej še brez vsake firme — na črno tako rekoč — in nam predstavljajo tisti vir dohodkov, o katerem se mi pred sedmimi leti še sanjalo ni.

In zdaj, dovolite, da jih vsaj nekaj naštejemo in obrazložim svoj zamisel.

prvič

PRVIČ. Fant, ki je deloma študiran — trenutno srednjestrokovne kvalifikacije — bo vodil poslovno za skladiščenje drv, spravljanje premoga, organizacijo izletov, pomoč pri pogrebi in prazničnem pritrkavanju, referat za beljenje kleti, lakiranje parketa in vsakovrstne usluge iz področja dinamike, pirotehnike in kemije nasploh. V tem je namreč poseben strokovnjak, saj mu je še kot amaterju skoraj uspelo v enem samem sunku (»od šuba«) zrušiti prizidek drvarnice.

drugič

DRUGIČ. Z najstarejšo od deklet bom imel najbrž še težave, ker je že dobro leto zaposlena in tako ekonomsko samostojna, pri čemer ni najhujše to, da že dolgo nosi domov večjo plačo od mene. (To je seveda zgolj slučaj in nima s samoupravnimi sporazumi nobene zveze in za manjvrednostne komplekse ni osnove). Vendar upam, da bo prevzela servis iz področja

tekstilno-oblačilne tehnike (predelava zvončastih hlač, vezanje prtičkov — torbic, itd.), izdelavo ikeban iz lastnega in dostavljenega materiala ter poskusno šolo iz gospodinjske znanosti.

tretjič

TRETIČ. Druga od deklet ni posebno trdnega zdravja, ima pa čudovit posluš za lepotilne veščine od frizur do uporabe sprayev, obeskov, zapestnic in moderne urejenosti človeka ter njegovega ožjega okolja sploh. Prevzela bo torej lepotilni salon, kot glavni poklic s stransko dejavnostjo konzultiranja najugodnejših nakupov v butikih. Seveda se bo morala odpovedati štipendiji, toda z zavida nja vredno zgovornostjo in uglajenim nastopom in eventualno provizijo iz butikov bo njen uspeh zagotovljen.

četrtyč

ČETRTIČ. Specializiran oddelek za drobne nabave bo prevzela tretja hčerka. Njeno območje dela sega od nabave čistilnih sredstev, kurilnega olja (z dostavo na dom!) in živih vseh vrst do oskrbe s kurjo pičo, zelenjavnimi sadikami in sanitetnimi predmeti. Na njene odločitve ni pritožb, poštenost v denarnih zadevah je zagotovljena, delovno poprišče strogo razmejeno. Literarno ni posebno razgledana, kar na delo ne vpliva — obiskuje pa plesne vaje v okviru zadnjega razreda osemletke.

petič

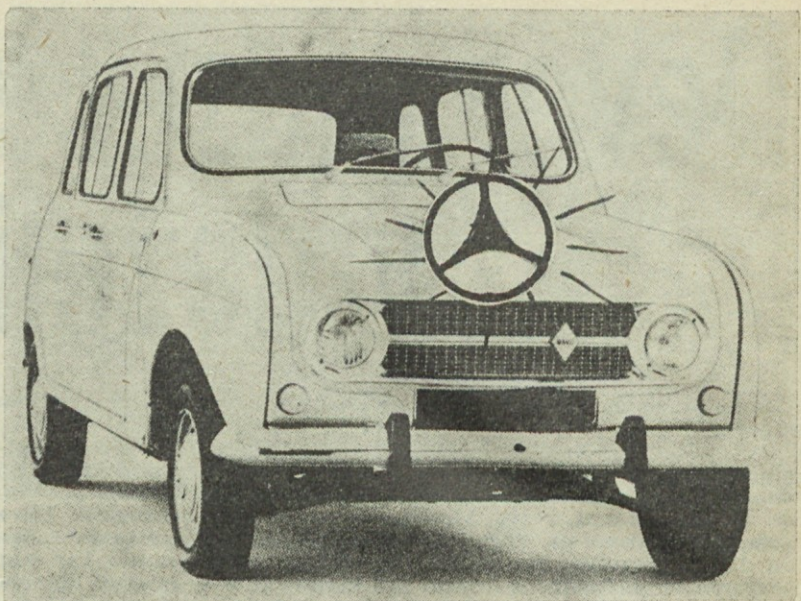
PETIČ. Ime ji je Cvetka, zato bo v glavnem za dekoracijo in pevsko povezavo vsega ansambla. Ker ima izredno izostren čut za pravico, bo vodila biro za prošnje in pritožbe. Spričo mehkega srca in izrednega spomina za vse, kar v bližnji in daljni preteklosti ni bilo prav, bo brez dvoma naletela pri vseh strankah na polno razumevanje, zajokala ali zapela bo z njo in jim uslugo tudi primerno zaračunala, kar je pri tem načrtu najpomembnejše.

šestič

ŠESTIČ. V mojem podjetju ne bo manjkalo centra za informacije. Tista predzadnja je kot ustvarjena zanj. Ima zvezo z vsemi tistimi, ki jo hočejo ali pa tudi nočejo poslušati. Pri tem servira odlično kavico s slaščicami in pridene širok nasmeh. Je večkrat prehlajena, ker ima stalen prepih pri vedno odprtih ustih in ušesih, vendar je to stvar samo v prid, ker je tako poučena o zdravju in boleznih.

sedmič

SEDMIČ. Najmlajši bomo zaupali izvozni oddelek, ker še ni pokvarjena in ne misli na črne devizne fondne. Poleg tega je perspektivna kot vsi mladi. V konkurenci se znajde kot nobeden in nikoli ne ostane praznih rok. Vedno najde v

tem ali onem žepu kak ficek, bonbon na polici, dobro srce v trgovini in sedež v avtomobilu. To je karakter, vam rečem.

Takih — perspektivnih ljudi potrebujemo, ljudi, ki so povsod zraven in se ne dajo kar tako!

Še to — branje ji gre dobro, v računstvu pa ima težave z množicami, elementi, plusom, minusom, kar pa nič ne de, saj bo imela opraviti le z devizami.

osmič

OSMIČ. Žena ni zaklad, čeprav je neki jecljač v prepiru med možmi to uporno trdil. »Že-e-na je za-zaklat« je dejal.

Ne — žena je banka. Odlično se spozna na kreditno politiko, črne sklade, investicije in podobno. Zato bo v podjetju vodila skupno finančno politiko kot glavni guverner in pika.

devetič

DEVETIČ. Tu sem še sam — povzročitelj vsega zla oziroma pošten ustanovitelj našega **SERVISA ZA VSE**, s prenosnim vikendom — šotorom za 4 osebe H-4 in avtom R-4, registriranim za pet oseb. Nekaznovan. Moje področje bo EP (Ekonomska propaganda). Brez tega danes ne gre — saj še na stranišče ne moremo brez Sladkogorske. (O drugih dejavnostih ne bom govoril, ker bi bilo preveč, v bistvu pa pomenijo le stransko dejavnost).

Kot prvo bom torej opremil vse poslovne prostore z različnimi družinskimi pohvalami, odlikovanji, častnimi in priložnostnimi znaki, športnimi, družbenimi in služ-

benimi priznanji vseh vrst, ki doslej brez haska rumene po predalih in policah. Primerno razporejena bo ta roba na stenah komercialno prav gotovo »zažigala«, kot se temu reče.

In potem bom ... oprostite, vsega vam pa res ne smem zaupati.

namesto desetič — sklep

NAMESTO DESETIČ — SKLEP

Nobenega dvoma torej ni, da bom s svojim načrtom uspel in to na pošten način, z angažiranjem skritih zakladov in legalizacijo dosedanjih virov bogatenja. Če bodo socialne razlike še ostale, ne bodo po moji krivdi. Naj o tem razmišljajo tehnokrati in demagogi.

Oprostite, če v določenih prijemih nisem bil dovolj jasen, toda za presojo in ugotovitev dejanskega stanja bo dovolj. Prepričan sem, da mi je že samo s tem uspelo omajati trditev, da v Litostroju ni bogatašev.

Zdaj mi je lažje in z mirno vestjo bom nazdravil novemu letu s čašo doma pridelanega cvička, ki ga sicer uporabljamo tudi kot kis. Tja do pomladi bom še ob katrci (nabavil sem zimske gume), ko pa pride mercedes, vas povabim v svoj novi vikend — vilo s kopalnico in bazenom ter s tujskimi sobami, ki jo bo postavila žena iz gospodinskih prihrankov.

Honorar za tole je namenjen v premostitveni sklad za januarske dni. Tako bo vse lepo in prav. Mar ne?

ETO

OBVESTILO

Obveščamo vse člane kolektiva, da bo počitniški dom na Soriški planini odprt za interese vse zimske sezone.

Poleg silvestrovanja na Soriški planini predvidevamo organizirati v vsej zimski sezoni šolo smučanja po naslednjem programu:

- Od 3. 1. 1973 do 20. 1. 1973 rekreacijsko smučanje dopustnikov.
- Od 20. 1. 1973 do 3. 2. 1973 rezervirano za tečaje šolske mladine brez ali v spremstvu staršev.
- Od 3. 2. 1973 do 3. 3. 1973 rezervirano za šolo v naravi naših gojencev ICL.
- Od 3. 3. 1973 dalje rekreacijsko smučanje za vse interese.
- Od 30. 12. 1972 dalje bodo na planini učitelji smučanja, ki bodo vodili enotedenske smučarske tečaje in skrbeli za dobro počutje in varno smučanje dopustnikov.

Člani kolektiva in njihovi svojci, ki bodo preživeli na planini najmanj 7 dni, lahko koristijo ugodnosti, ki jim jih nudijo naši počitniški domovi.

Cene penzionov bodo objavljene, ko jih bodo sprejeli samoupravni organi.

Prijave sprejema in daje informacije uprava počitniških domov, telefon 265.

1. decembra je odšel v zaslužni pokoj naš dolgoletni sodelavec tov. Anton KOVAČIČ. V Litostroju se je zaposlil 8. 4. 1947 in je bil tako pri nas več kot petindvajset let. V podjetju je bil zaposlen kot projektant v elektrooddelku PRB. Želimo mu mnogo sreče.

Janez
Priatelj

2000 km NA VZHOD

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)
Obvezno šolanje traja deset let, po našem drugem razredu gimnazije opravijo maturi, na univerzo pa se vpišejo lahko le najboljši. Vojaški rok traja v SZ dve, oziroma tri leta, za fante s fakulteto pa leto in pol.

O vedenju mladih ljudi, ki smo jih videli na ulici, bi lahko rekli le vse najboljše. Zadržani so, morajo še preveč, skoraj vsak nekaj bere, časopis ali knjigo, če pa opazijo starejšega človeka, mu vsaj v metroju takoj prepuste sedež. Fantje se držijo zase, dekleta pa tudi. Posebno slednje so ohranile še precej nepokvarjene naravnosti, kar smo opazili ob primeru deklet, ki so se v delovnih oblekah vračale z dela. Delovna obleka, kot delovna obleka, toda dve izmed njih si nista mogli kaj, da si ne bi sneli rute in pustili, da so se jima razpustili lepi dolgi svetli lasje. Ženske so oblečene sicer skromno, a vendar ubrano, a moški so, razen podčastnikov in častnikov, katerih uniforme so naravnost briljantne, oblečeni dokaj

trgovinami se ponaša predvsem Nevski prospekt, čimbolj pa greste iz središča, tem več je neuglednih trgovin in nekakšnih samopostrežb. Za turista so zanimivi tudi številni »Remont obuvi«, kjer vam kar hitro popravijo obutev.

Ko govorimo že o trgovini, ne smemo pozabiti našteti nekaj cen: moška obleka okoli 70 rubljev, ženski čevlji od 30 do 50, najlon nogavice od 1,5 do 3, moped 177, črnobeli televizor od 200 do 350, barvni televizor 600, avto zaporožec 3700, žiguli 4300, volga 9500 rubljev, čaša piva v kiosku 31 kopejk, steklenica vodke od 5 rubljev naprej, steklenica vina od 1,5 naprej, metro 5 kopejk, avtobus mestni 3 kopejke, taksi 10 kop. na km, kino vstopnica od 25 kop. naprej, vstopnica za gledališče od 40 kop. do tri rublje, stanovanjska najemina 50 kopejk na kvadratni meter stanovanjskega prostora, poprečna leningrajska plača 120 rubljev mesečno.

Ob naštevanju teh cen naj povem, da je uradni kurz rublja 20 din za rubelj in da so vsi uvoženi

ruskih spominkov. Prav letošnje poletje pa je bilo izredno toplo in sončno, takšnega ne pomnijo v Leningradu več kot 100 let, zato je turistov tu kar mrgolelo. Posledica — že mesec ali dva v Leningradu ne dobiš ne za rublje, ne za devize pisanih spominkov. »Kaj hočemo, prodali smo vse za letos predvidene količine »matrjoške«, so se izgovarjali trgovci.

Ena izmed stvari, ki najbolj presenetijo tuje turiste, so dolge vrste ljudi, ki disciplinirano čakajo bodisi v lokalih, bodisi na ulicah. Na planem so najdaljše vrste za pivo, mleko in sadje, le-to je precej drago, drugače pa so dolge vrste predvsem v trgovinah s tekstilnim blagom ali pred kavarnami. Kolikor je postavljanje v vrsto našemu demokratičnemu in svobodoljubnemu jugoslovanskemu človeku zoprno in odveč, tako ima ta red tudi pozitivno plat — želeto jedačo ali pijačo dobite brez gneče in to celo prej kot pri nas.

Res je, v Leningradu se čudimo vrstam pred kioski s pivom in sadjem ter vrstam v nekaterih trgovinah, prav tako pa se čudimo vrstam na drugem koncu Evrope, v Londonu, kjer našemu demokratičnemu duhu in svobodomiselnemu nazoru ne gre v račun, kako to, da morajo in morejo v tako demokratični deželi kot je Anglija, ljudje potrpežljivo čakati v vrsti na avtobusnih postajah. Tako je pač in nič si ne moreš pomagati, če se temu upiraš in skušaš priti naprej mimo vrste, to prakso smo pri nas kar dobro vpeljali, ti kaj kmalu, dokaj nedemokratično, prosim lepo, pokažejo, kje je tvoje mesto na koncu vrste.

V razgovoru z ljubeznivimi domačini sem odkril še eno presenetljivo lastnost, ki jo imajo skoraj vsi prebivalci severnih vele-mest. Ljudje, ki ne prebivajo prav v strogem središču mesta, le redkokdaj zaidejo vanj. Ko sem jih poprašal, kako to, so mi odgovorili, da imajo v svoji četrti vse, kar potrebujejo — kinodvorane, trgovine, knjigarne itd. No, pa si predstavljajte nekega južnjaka, ki si ne bi želel vsaj enkrat na teden šopiriti po središču mesta. Okoli velikih stanovanjskih blokov se razprostirajo naravnost vzorne zelenice. Povedali so mi, da morajo ob vselitvi vsi prebivalci blokov na prosto soboto urejevati zelenice. Tudi nadaljnja skrb za zelenice je skrb prebivalcev vsega bloka.

Moram reči, da sem vsaj po pripovedovanju nekaterih »strokovnjakov« za Sovjetsko zvezo pričakoval, da bodo domačini v velikih količinah uničevali alkohol, toda naj pribijem, da v vsem Leningradu nisem videl niti enega vinjenega Leningrajčana, medtem ko v naši beli Ljubljani lahko srečate močno pijanega človeka tudi na glavni ulici, celo v dopoldanskih urah. Lahko bi mi kdo oporekal, češ da Leningrad pač ni vsa Sovjetska zveza, toda je le mesto s skoraj štirimi milijoni ljudi in kakor vemo, je prav v vlemestu največ možnosti za razne pregrehe.

Še pred časom so naši ljudje najraje pokukali čez mejo, kaj delajo Italijani, Avstrijci, Fran-

cozi in Švicarji, pogumnejši so se peljali na Bližnji vzhod, v zadnjem letu in še malo prej pa nas vedno bolj privabljajo neizmerna prostranstva 22 milijonov km² velike Sovjetske zveze.

Kulturne znamenitosti Leningrada smo si ogledovali skoraj tri dni, obiskali pa smo tudi Metaličeskij zavod, največjo tovarno turbin za HE na svetu. Popoldne zadnjega dne smo nakupili še nekaj turističnih spominkov. Naj rečem, da so vsaj v Leningradu glede odiranja turistov še zelo naivni in da v navijanju cen spominkov Švicarjem, Italijanom, pa tudi Francozom ne sežejo niti do kolen. Izbira spominkov je bila le siro-

Kdor potuje z letalom, navadno odnese najlepše vtise, kdor se vozi z vlakom, se za manjše nevšečnosti dosti ne zmeni, kdor pa se muči z avtom, vidi in spozna marsikaj, kar je drugim obiskovalcem Sovjetske zveze prihranjenega: slabe ceste, zelo malo črpalk, pomanjkanje trgovin z rezervnimi deli itd.

Zadnji dan nam je Metaličeskij zavod priredil poslovlino večerjo, kjer so nas predstavniki delovnega kolektiva nagovorili z nekaj toplimi besedami, v imenu našega kolektiva pa se jim je z izbranimi besedami zahvalil dipl. inž. Leopold Solc. Še urico ali dve, pa smo se zopet vkrcali na isto letalo, s katerim smo se tudi pripeljali. Sovjetski cariniki se za našo prtljago niso preveč brigali, izgleda pa, da jih je skrbelo, da ne bi morda ugrabili kakšnega sovjetskega državljanca, saj so nas po natančni kontroli v letališki zgradbi preštevali še v samem letalu. No, bilo nas je prav toliko, kot pred štirimi dnevi, in s petnajstminutno zamudo smo poleteli proti zahodu, proti domu. Tega dne je nekaj udeležencev izleta praznovalo rojstni dan in moram reči, da so se nekateri izmed njih prav izkazali, tako, da smo vsi pili na njihovo zdravje. Po obilni večerji že v Leningradu so nam z večerjo postregli tudi v letalu. Le-ta nam je bila nekako odveč, toda glede na to, da ponoči v letalu res nimaš kaj početi in da je bilo do doma še 2000 km, smo večerjo kar pospravili.

Udobno in hitro vožnjo je zmotil le intermezzo v megli, ko se je letalo spuščalo proti Brniku je namreč zašlo v meglo. Ta vožnja je bila na moč podobna vožnji po slabi makadamski cesti. K sreči ni tresenje trajalo dolgo, tako da smo se v predvidenem času spustili na Brnik.

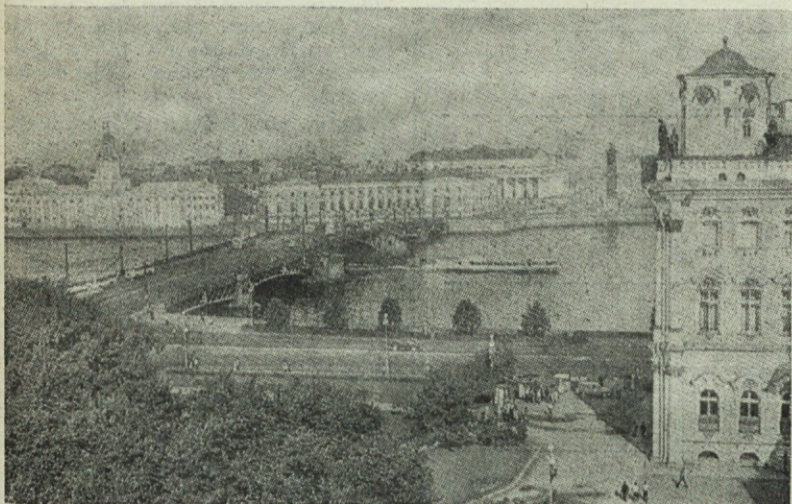
Upam, da govorim v imenu vseh udeležencev, ko pravim, da je bil izlet v Leningrad za vse nas nepozabno doživetje.

KONEC

ZAHVALA

Članom kolektiva Litostroja se iskreno zahvaljujem za cvetje, godbo in spremstvo na zadnji poti našega dragega moža in očeta Franca Blažine.

Žalujocha žena
s sinom in hčerko

Pogled čez Nevo

revno. Opazil sem tudi, da precej Leningrajčanov nosi »šuškavce«, kar je bila tudi pri nas včasih velika moda.

Po pripovedovanju Leningrajčanov je pri njih najbolj donosno, če postaneš ali dr. znanosti ali zaslužni mojster športa. Eden kot drugi imata zavidanja vreden standard pa tudi ugled v družbi. Da je temu res tako, smo opazili tudi pri ogledu mesta, saj nam je vodnica s spoštovanjem v glasu pokazala zelo lep blok v samem središču mesta, kjer stanujeta večkratna olimpijska in svetovna prvaka v umetnem drsanju Oleg Protopopov in Ljudmila Belousova (kolikor jaz poznam vodnike po Ljubljani, nobenemu tujcu niti ne povedo, da je v Ljubljani doma večkratni olimpijski in svetovni prvak Miro Cerar).

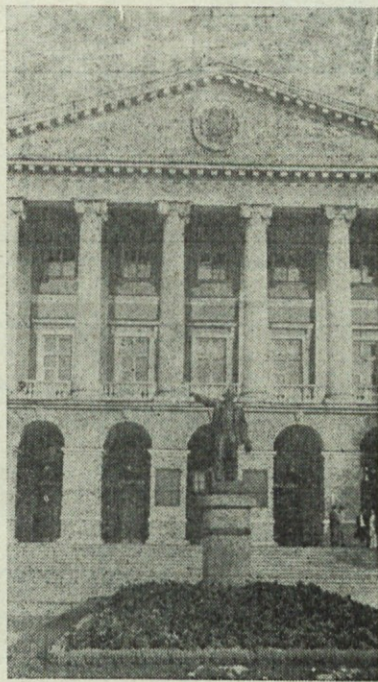
Akademsko izobraženi mladi ljudje v Leningradu vsaj po mnenju mladine še zdaleč nimajo ustreznih dohodkov, vse udobje in dobro življenje (večsobno stanovanje, v nekaterih podjetjih celo avto) pa bi jim nudili v oddaljenih krajih Sovjetske zveze. Toda Leningrajčani tako ljubijo svoje mesto, da raje opravljajo neustrezna dela in dobivajo manjše dohodke, samo zato, da bi ostal v Leningradu.

Leningrajske trgovine

V Leningradu je mnogo trgovskih lokalov, ki so se nam, ki smo navajeni dobro založenih trgovin (s skorajda obveznimi dan za dnem višjimi cenami), zdeli kar siromasno založeni. Že sam zunanji videz kaže na nekakšno ravnodušnost trgovske mreže do potrošnikov. Svetlobne reklame so sicer pogoste in zelo velike, toda razstavljeno blago v izložbah je zelo pomanjkljivo osvetljeno in v njih so izdelki bolj nametani kot razstavljeni. Skoraj vsakemu tujcu pade v velikih leningrajskih trgovinah v oči še ena zanimivost: vse blagajničarke računajo na navidez okorna računalna z debelimi lesenimi krogli. Čeprav je bilo pred menoj še nekaj kupcev, sem prišel na vrsto prav tako hitro kot pri nas. Z najlepšimi in največjimi

Dipl. inž. Leopold Solc se je v imenu nas vseh zahvalil gostiteljem iz Metaličeskega zavoda v Leningradu

Smolnij — bivši dvorec je sedaj muzej (Foto: Gelemanovič)

mašna in sorazmerno enolična. Med temi spominki so na prvem mestu izredno številne in poceni kovinske značke.

Naj v ta leningrajska razmišljanja vpletem še misel, ki se mi je porodila ob ponovnem prebiranju raznih reportaž o potovanju po Sovjetski zvezi ter v razgovorih z nekaterimi poznavalci Sovjetske zveze. Prišli smo do skupnega spoznanja, da pripotuješ v Sovjetsko zvezo lahko z

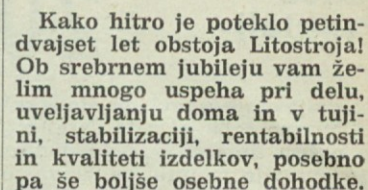
- a) letalom,
- b) vlakom,
- c) avtom.

1. decembra se je poslovil od nas in odšel v pokoj naš sodelavec, strojni ključavničar, tov. Vinko SEVER. V Litostroju se je zaposlil že 14. julija 1949. Želimo mu veliko lepega v pokoji.

1. decembra je odšel v pokoj Ivan ŠTRICELJ, kontrolor. V Litostroju je bil od 7. 10. 1947 in je prvi sodelavec v SK, ki je praznoval 25-letnico Litostroja pred upokojitvijo. V pokoji mu želimo še veliko zdravih let.

Celotnemu kolektivu s samoupravnimi in družbenopolitičnimi organizacijami iskreno čestitam k tako lepemu jubileju in se vam obenem iskreno zahvalujem za vse, kar ste zame storili v vseh težkih letih, hvala za vso vašo pomoč, denarno ali materialno.

Še posebno pa sem bil vesel vašega obiska na mojem skromnem domu, kar me je ganilo do solz.

Vsemu kolektivu Litostroja
želim ob tej priliki srečno in
uspeha polno novo leto 1973.

Štefan Kovač

ANEKDOTA

Ko je na seji upravnega odbora podjetja finančni direktor na vprašanje enega od navzočih delavcev razložil, kaj je obračun po fakturirani realizaciji, je dal tudi prisposodbo, da je to isto, kot bi skubil goloba, ki je še na strehi.

Pa se zasliši glas: »Nič hudega, samo da je golob na naši strehi.«

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik Vladimir Kovač — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Telefon uredništva 56-012 (h. c.) int. 246 — Cena posameznih številki v prodaji 0,50 din — Poština plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru

Ciril Stanko in Edo Ostanek iz metalurških obratov se zahvaljujeva sindikalni podružnici podjetja Litostroj in socialni delavki Magdi Kreftovi za denarno obdaritev ob priliki 25. obletnice podjetja.

Ciril Stanko
Edo Ostanek

Anton Peček se zahvaljujem sindikalni podružnici podjetja za obisk na domu in za darilo, ki so mi ga podelili ob 25. obletnici podjetja.

Anton Peček

Ko so naju prve dni novembra obiskali predstavniki podjetja in sindikata, nama zaželeli mnogo zdravja in izročili lepa darila, sva bila zelo prijetno presenečena.

Prepričana sva že bila, da ste na tiste, ki smo invalidsko upokojeni, pozabili, vendar sedaj vidimo, da še mislite na nas. Iskrena hvala vsem, mnogo zdravja in uspehov ter srečno novo leto želiva vsem

Julči in Miro Dimnik

preživi brez posledic, pri drugih pa se razvije kronični miokarditis, ki v mnogo primerih kar precej skrajša življenje. Proti temu obolenju se borimo samo tako, da se izogibamo okužbe z nalezljivimi boleznimi. Če pa zbolimo, se moramo natančno ravnati po navodilih zdravnika, kajti vsako poslabšanje ali ponovitev nalezljive bolezni je nov napad na srčno mišico.

Druge nevarno obolenje je vnetje notranje povrhnice v srcu, ki se kaže predvsem v vnetju srčnih zaklopk in njihovih vezi, ki jim omejujejo gibanje zaklopk do določene točke.

To vnetje imenujemo endokarditis (endocarditis). Je lahko »enostavno« vnetje ali pa septično-kužno. To se največkrat konča s smrtjo, v ostalih primerih pa pusti za seboj težke posledice.

»Enostavno« vnetje nastane predvsem zaradi sklepnega revmatizma, ki je največkrat posledica angin. Zaradi tega pride do dveh vrst obolenj: zožitve ali stenoze srčnih zaklopk ali pa insuficience srčnih zaklopk. Insuficienca zaklopk pomeni, da zaklopke ne opravljajo v zadostni meri svoje naloge, to se pravi, da ne zapirajo do konca.

Zaradi vnetja na notranji povrhnjici srca in zaklopkah, pride do zraščanja zaklopk. To zraščanje je najbolj pogosto na dvoloputni zaklopki ali mitralki, ki dopušča pretok krvi iz levega preddvora v levi prekat, ne dovoljuje pa, da bi se pri krčenju prekata kri vrnila iz levega prekata v levi preddvor. Pri zraščanju zaklop pride do zožitve ali stenozе. Zaradi tega ne more teči kri iz preddvora v prekat. Žal pride redkokdaj samo do te napake. Navadno se ji pridruži še insuficienca. Pretakanje krvi iz prekata nazaj v preddvor ima hude posledice za srčno mišico, ki se najprej razširi, nato poveča, ne da bi se obenem razširilo ožilje za preskrbo srčne mišice. Ta prične zato počasi odpovedovati.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Dr. Edo Tepina

SRCE

Po vsem svetu so v zadnjih desetletjih obolenja srca in ožilja najpogostejši vzrok smrti. Res je, da daljše človeško življenje ali z drugimi besedami, večja poprečna starost daje človeku več možnosti, da umre zaradi bolezní srca ali raka. Seveda pa moramo narediti vse, da odstranimo vzroke za obolenja srca in ožilja. V tem bomo uspeli le takrat, ko bomo dobro poznali vsa ta obolenja in njih vzroke.

Oglejmo si torej ta obolenja in njih vzroke, kdo jih povzroča in kako se zaščitimo proti njim. Najprej moramo spregovoriti o prirojenih srčnih napakah, ki jih vse bolj ali manj lahko preprečimo. Te napake se kažejo v zoženju velike odvodnice, pljučne odvodnice, v okvari v steni med obema preddvoroma ali obema prekatoma, tako da kri prehaja iz levega prekata v desni in obratno. Če kri prehaja iz leve polovice v desno ni tako hudo, kot če prehaja iz desne polovice v levo, kar se kaže na zunaj v temno modri barvi kože in sluznic. Taki bolniki dočakajo navadno največ dve leti, le redki dosežejo večjo starost. Otroci s prirojeno srčno napako zaostajajo zaradi tega za svojimi vrstniki v duševnem in telesnem razvoju.

Prirojene srčne napake so največkrat posledica raznih nalezljivih bolezni, ki jih matere dobe med nosečnostjo ali izven nje: to so predvsem rdečke, sifilis, ošpice, mumps, razne krvavitve, pogosti splavi, jemanje nekaterih zdravil spomnimo se samo na Contergan ali Talidomid itd.

Opišimo sedaj pridobljene srčne napake, ki nam groze predvsem v mladih letih pa tudi kasneje. Razne nalezljive bolezni (davica, škrlatinka, šen, pegasti tifus itd.) povzročijo vnetje srčne mišice ali miokarditis (myocarditis). Bolnik čuti bolečino v predelu srca, hitro se utruji, ima glavobol, včasih bruha, apetita nima itd. V šestem do desetem tednu lahko tak bolnik zaradi tega, ker mu odprave srce, nenadoma umre, nekaj jih včasih

»Ti, ti lumpek pa nisi nič priden. Ali ne veš, da ne smeš žigosati kartice za svoje sodelavce!«